

Leren
leren,
leren
leven
en leren
kiezen!

Student: Joke Peeters - van der Horst
Studentnummer: 2145800
Master Special Educational Needs (M SEN)
Leerlingbegeleiding / Schooldecanaat
Begeleider: Kara Vloet
Juni 2011

Leren leren,
leren leven en
leren kiezen!

Een onderzoek naar de importantie van buitenschoolse activiteiten voor de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie op het Blariacumcollege.

Student: Joke Peeters - van der Horst

Studentnummer: 2145800

Master Special Educational Needs (M SEN)

Leerlingbegeleiding / Schooldecaanaat

Begeleider: Kara Vloet

Juni 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting.....	6
Inleiding	8
Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling	9
1.1 Aanleiding en probleemstelling	9
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen	13
1.3 Waarde van het onderzoek.....	14
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing	15
2.1 Visie rondom LOB.....	15
2.2 Loopbaancompetenties.....	15
2.3 Leerling	17
2.4 Ouders	18
2.5 Schoolgeledingen	19
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie.....	21
3.1 Onderzoeksvraag en onderzoekscontext	21
3.2 Onderzoeksstrategie	22
3.3 Dataverzameling en data-analyse.....	23
Hoofdstuk 4 Resultaten	25
4.1 Leerling	25
4.2 Ouders	28
4.3 Mentor	29
4.4 Beroepsgerichte vakdocent.....	32
4.5 Begeleider	35
4.6 Vergelijking van onderzoeksgegevens	36
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	39
5.1 Leerling	39
5.2 Ouders	40
5.3 Mentor	41
5.4 Beroepsgerichte vakdocent	42
5.5 Begeleider	42
5.6 Aanbevelingen	43

Hoofdstuk 6 Evaluatie van het onderzoek	46
6.1 Het onderzoek en mijn ervaringen	46
6.2 Inclusie	47
6.3 Finland / Nederland	48
6.4 Persoonlijke reflectie	48
Bijlage 1 Brief voor de ouders	49
Bijlage 2 Vragenlijst leerling	50
Bijlage 3 Vragenlijst ouders	57
Bijlage 4 Interview / vragenlijst schoolgeleding	60
Bijlage 5 Resultaten enquête leerlingen	65
Bijlage 6 Resultaten enquête ouders	77
Bijlage 7 Grafieken met onderzoeksresultaten begeleiders	82
Literatuur	85

Voorwoord

Het voorliggende onderzoeksverslag heeft als titel: *“Leren leren, leren leven en leren kiezen”*. Dit is tevens het uitgangspunt van het strategisch beleidsplan 2010 -2015 van de Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken dat in december 2010 werd gepresenteerd (OGVO, 2010). Hierin is als hoofddoelstelling geformuleerd: *“Door de juiste begeleiding te bieden maken wij de leerling bewust van de verbinding tussen zichzelf, de school en de maatschappij”*.

Op het voorblad van dit verslag zijn de laatste twee woorden van de titel dan ook groter afgedrukt omdat in dit onderzoek het “leren kiezen” van een vervolgopleiding centraal staat.

Ik hecht eraan om mijn dank uit te spreken aan mijn begeleider van Fontys OSO, Kara Vloet, en mijn critical friends van de opleiding, Michiel Tange en Rutger van Veen, voor hun opbouwende kritiek en aanvullingen. Thomas Bertens dank ik voor de ondersteuning bij het digitaliseren van de vragenlijsten en het verwerken van de resultaten van de enquête. De respondenten bedank ik voor hun bereidwillige medewerking. Ook mijn echtgenoot Leo Peeters wil ik danken voor zijn hulp bij de redactie van de tekst en mijn dochter Marlies voor het ontwerp van het voorblad.

Juni 2011

Joke Peeters - Van der Horst.

Samenvatting

Dit onderzoek is onderdeel van de opleiding HBO-master SEN (= Special Educational Needs) LBSD (= Leerlingbegeleiding en Schooldecanaat). Het wil de importantie voor de leerling bepalen van buitenschoolse activiteiten die op het Blariacumcollege bij LOB (= Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding) worden aangeboden in het vierde leerjaar van de BBL (= Basis Beroepsgerichte Leerweg) en KBL (= Kader Beroepsgerichte Leerweg). Aanleiding tot het onderzoek is het voorkómen van VSV (= voortijdig schoolverlaten), een punt dat hoog op de politieke agenda staat. Onderzoek leert dat verbetering van LOB de problematiek rondom VSV mogelijk vermindert. In het LOB-proces is ontwikkeling van een arbeidsidentiteit belangrijk. Door het ontwikkelen van loopbaancompetenties kan de leerling deze arbeidsidentiteit verwerven. Er zijn vijf loopbaancompetenties waarvan in dit onderzoek de competentie Opleidings- en Werkexploratie centraal staat.

De onderzoeksvraag luidt: *“Welke invloed ervaren de leerlingen van de Basis- en Kaderberoepsgerichte Leerweg van het Blariacumcollege op de keuze van hun vervolgopleiding, het ontwikkelen van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie door voor het LOB-proces relevante buitenschoolse activiteiten? Wat is de rol van verschillende actoren, te weten ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en (ambulant) begeleider in het ontwikkelen van deze loopbaancompetentie?”*

Het onderzoek betreft een actieonderzoek gericht op verbetering van de onderwijspraktijk. De digitale vragenlijst is door 123 leerlingen en 22 ouders beantwoord. Bij de schoolgeledingen is een semi-gestructureerd interview gehouden zodat naast kwantitatieve ook kwalitatieve gegevens beschikbaar kwamen. Dit betreft 26 personen.

Uit het onderzoek bleek dat een derde van de leerlingen geen open dagen en voorlichtingsavonden van vervolgopleidingen hadden gevolgd, terwijl de leerlingen die dat wel hadden gedaan aangaven dat voor hun studiekeuze belangrijk noemden. Het belang van stage voor studiekeuze werd wisselend beoordeeld, afhankelijk van de stageplaats. Meeloopdagen bleken wel belangrijk, maar zijn slechts door 20% van de leerlingen gevolgd.

Verder is opvallend dat gesprekken met ouders vaak door de leerling werden begonnen terwijl bij gesprekken met schoolgeledingen dit initiatief juist niet bij de leerling lag. Leerlingen vinden deze gesprekken wel waardevol. De schoolgeledingen gaven aan dat

de reflectieve component van het loopbaangesprek (belangrijk voor de loopbaandialoog) niet altijd aanwezig was.

Uit de onderzoeksgegevens is een verbeterplan voor het keuzebegeleidingproces voortgekomen dat de activiteiten en de rol van de diverse actoren wil expliciteren.

De *leerling* lijkt structurele begeleiding nodig te hebben. Inzichten in het puberbrein verklaren deze behoefte uit het onvermogen van de leerling om consequenties van keuzes op lange termijn te overzien. De *schoolgeledingen* noemen een LOB-proces verankerd in het jaarplan wenselijk. LOB-activiteiten zouden dan verplicht zijn voor de leerling en verslaglegging ervan in een doorstroomportfolio zou een handelingsopdracht kunnen zijn. Samen met diverse loopbaangesprekken kan dit dienen om te documenteren waarom de leerling voor een bepaalde MBO-opleiding kiest.

De *mentor* zou zich professioneel kunnen bekwamen in loopbaanreflectiegesprekken. De *beroepsgerichte vakdocent* kan met de leerling reflecteren op ervaringen bij werkveldprojecten. De informatie uit deze gesprekken en uit competentiegesprekken kan ingebracht worden bij rapportvergaderingen die ook de studiekeuze van de leerling moeten bespreken. De *decaan* dient het proces inhoud te geven, te sturen en te bewaken en mentoren, ouders en leerlingen van informatie te voorzien. Zonodig schakelt zij het zorgteam en / of de VSV-makelaar in om de leerling optimaal te helpen.

Aanmelding bij dedecaan.net kan de betrokkenheid van *ouders* bij het LOB-proces vergroten en de informatiedrempel verlagen. De website van het Finse ministerie van onderwijs met voor eenieder begrijpelijke en toegankelijke informatie, is mede met dit doel ontwikkeld.

De internationale component van dit onderzoek betreft Finland waar loopbaanbegeleiders bevoegde docenten zijn met een aanvullende opleiding. De loopbaanbegeleiding is daar ingebed in het onderwijssysteem. Deze professionaliteit in loopbaanbegeleiding ontbreekt meestal in Nederland; ook de docenten op het Blariacumcollege vinden zichzelf hiervoor onvoldoende toegerust.

Inleiding

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de opleiding HBO-master SEN (= Special Educational Needs) LBSD (= Leerlingbegeleiding en Schooldecaanaat).

Vanaf 1976 ben ik verbonden aan het Blariacumcollege en zijn rechtsvoorgangers waar ik van augustus 1980 tot augustus 1987 ook het decanaat verzorgde. Vanwege verandering in mijn privé-omstandigheden koos ik ervoor parttime te gaan werken. Ik vond een (kleine) parttimebaan niet te verenigen met een goede uitvoering van het werk als decaan en heb daarom destijds gevraagd mij van deze taak te ontheffen. Toen de decaan van het Blariacumcollege aangaf in augustus 2009 met FPU te gaan, heb ik gesolliciteerd op de vrijkomende functie. In 2008 werd ik benoemd tot decaan voor leerjaar twee van het VMBO (= Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs) en heb ik nog een jaar samengewerkt met mijn voorganger. Vanaf augustus 2009 ben ik alleen verantwoordelijk voor het decanaat van het VMBO en ben ik aan de Fontys-opleiding HBO-Master SEN LBSD begonnen.

Sinds augustus 2007 geldt de kwalificatieplicht. Jongeren zijn verplicht een startkwalificatie te halen: een diploma van een opleiding HAVO, VWO of MBO-niveau 2. Het is een taak van het VMBO de leerlingen te helpen bij de keuze van een opleiding waarmee ze voldoen aan deze eis.

Met mijn onderzoek wil ik de importantie voor de leerling bepalen van buitenschoolse activiteiten zoals die op het Blariacumcollege in het kader van LOB (= Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding) worden aangeboden in het vierde leerjaar van de BBL (= Basis Beroepsgerichte Leerweg) en KBL (= Kader Beroepsgerichte Leerweg). Met de verkregen inzichten wil ik een verbeterplan voor LOB formuleren dat voor alle teams van mijn school kan gelden.

Hoofdstuk 1 van dit verslag gaat nader in op de aanleiding tot dit onderzoek en de probleemstelling. In hoofdstuk 2 staat de theoretische onderbouwing centraal. Hoofdstuk 3 belicht de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 4 behandelt de resultaten van het onderzoek en hoofdstuk 5 geeft de conclusie van het onderzoek weer. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 het onderzoek geëvalueerd.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

Hier ga ik eerst in op de aanleiding tot mijn onderzoek en de probleemstelling. Paragraaf 1.2 behelst de onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen. In paragraaf 1.3 wordt weergegeven wat de waarde van het onderzoek kan zijn in het algemeen en specifiek voor het Blariacumcollege.

1.1 Aanleiding en probleemstelling

De landelijke politiek streeft met LOB de doelen na die in het verdrag van Lissabon van 1 december 2009 zijn geformuleerd (www.lob-scan.nl). Deze doelen zijn o.a. voorkómen dat leerlingen voortijdig de school verlaten, verminderen van overstappen naar een andere studierichting en zorgdragen dat talentontwikkeling meer kans krijgt en zodoende het aantal hoger opgeleiden groeit.

Ook Finland heeft het verdrag van Lissabon ondertekend en streeft vergelijkbare doelen na. Het Finse onderwijs staat internationaal hoog aangeschreven en behoort tot de wereldtop (PISA). Finland kan als voorbeeldland dienen waaraan de Nederlandse situatie inzake LOB in dit onderzoeksverslag gespiegeld wordt.

Landelijk wordt veel aandacht besteed aan het probleem van voortijdig schoolverlaten, kortweg VSV. In een brief van 17 februari 2011 (Bijstervelt, 2011) die minister van onderwijs Marja van Bijstervelt naar de tweede kamer stuurde, geeft ze aan dat het kabinet het aantal VSV-ers in 2016 terug wil brengen naar 25.000. Leerlingen die geen of onvoldoende scholing hebben gehad, hebben minder kansen op de arbeidsmarkt. Jongeren zonder startkwalificatie (= VSV-er) belanden ook vaker in de criminaliteit. Daarnaast is een goed opgeleide beroepsbevolking belangrijk voor het economisch herstel. Het is dus alleszins begrijpelijk dat de overheid elke leerling verplicht tot het behalen van een startkwalificatie. Zowel VMBO als MBO hebben de zorgplicht om de leerling hiertoe in staat te stellen en hem daarin te begeleiden.

Uit onderzoek van Taskforce jeugdwerkloosheid 2007 (Ministeries van OCW en SZW, 2007) blijkt dat jongeren geen juist beroeps- en opleidingsbeeld hebben en ook dat veel jongeren niet weten wat ze willen worden. Daarnaast is slechts 30% van de leerlingen tevreden over hun begeleiding. Het lijkt er dus op dat met het verbeteren van de

loopbaanoriëntatie en keuzebegeleiding de problematiek rondom VSV verminderd zou kunnen worden.

Ook de uitkomsten van het onderzoek “Kiezen moet je (stimu)leren” (Sart, Strating, Broekema & Verwoert, 2009), waarin gekeken is naar de behoeften van VMBO'ers en MBO'ers in de doorstroom naar het MBO, ondersteunen de visie dat een goede LOB-begeleiding gewenst is. Leerlingen geven aan dat ze minder met studiekeuzes bezig zijn geweest dan ze zouden moeten. Ze zien het als taak van de school om een bewustwordingsproces op gang te brengen. Deze taak omvat o.a. informatievoorziening, het regelen van meeloopdagen, informatie over open dagen, wijzen op goede internetsites, beschikbaarstelling van op de leerling afgestemde folders en vertoning van beroepenfilmmpjes. Dit valt onder sleutelgebied 5 (“LOB op operationeel niveau: informatiemakelaar”) zoals weergegeven in *“Standaarden voor decanen in het voortgezet onderwijs”* (Oomen, 2002). Verder is belangrijk wat de leerling met deze informatie doet. De onderzochte groep gaf aan individuele en klassikale begeleiding te wensen. Goede samenwerking tussen mentor en decaan vinden ze belangrijk omdat de mentor de leerling kent terwijl de decaan veel weet over vervolgopleidingen. Stages worden belangrijk gevonden als kennismaking met de beroepspraktijk. De rol van ouders is aanvullend. Zij dienen het gesprek aan te gaan en jongeren na te laten denken over passende opleidingen.

Om een goede studiekeuze te kunnen maken wordt er in de literatuur voor gepleit dat het onderwijs de leerlingen ondersteunt in hun reflectie op de mogelijkheden en ze begeleidt in het grijpen van kansen. In het proces van het maken van een studiekeuze is het van belang dat leerlingen loopbaancompetenties ontwikkelen (Kuijpers, Meijers & Bakker, 2006). De vijf loopbaancompetenties zijn:

- Capaciteitenreflectie: “Wat kan ik?”
- Motievenreflectie: “Wat wil ik en waarom wil ik dat?”
- Opleidings- en werkexploratie: “Waar vind ik de studie / het werk dat bij mij past?”
- Loopbaansturing: “Hoe bereik ik dat?”
- Netwerken: “Wie kan me daarbij helpen?”

In dit onderzoek beperk ik me tot de competentie Opleidings- en Werkexploratie. Deze competentie focust op het onderzoeken van de mogelijkheden van studie en werk, “Waar

kan ik doen wat ik wil gaan doen?” De te onderzoeken groep wordt gevormd door de BBL en KBL-leerlingen van leerjaar vier van het Blariacumcollege.

Het Blariacumcollege is één van de drie campussen die bestuurd wordt door de Stichting Onderwijsgemeenschap Venlo en Omstreken en verzorgt opleidingen van VMBO tot VWO. De VMBO-afdeling van de school telt zo'n 1000 leerlingen. Naast de Gemengde en Theoretische Leerweg heeft het Blariacumcollege ook verschillende afdelingen in de Beroepsgerichte Leerwegen. De school kent een teamstructuur waarbij de verantwoordelijkheid voor het onderwijs en dus ook voor het LOB-proces bij het team ligt. De mentor is de spil in de begeleiding.

De buitenschoolse activiteiten van het Blariacumcollege die onderwerp zijn van het onderzoek zijn stages. Deze zijn verplicht en vastgelegd in het curriculum. Daarnaast zijn er activiteiten op basis van vrijwilligheid, zoals het volgen van voorlichtingsavonden, het bezoeken van open dagen en meeloopdagen. Ter voorbereiding van dit onderzoek heb ik globaal geïnventariseerd welke leerlingen in november de voorlichting over de MBO-opleidingen wilden bezoeken. Het bleek dat 40 % zich had opgegeven. Het is mij niet bekend hoeveel van deze leerlingen daadwerkelijk de voorlichtingsavonden hebben bijgewoond, maar het lage aanmeldcijfer lijkt er op te wijzen dat de leerlingen zich slecht (laten) informeren over de mogelijkheden na VMBO 4. Veel leerlingen lijken weinig toekomstgericht te zijn en geen verantwoordelijkheid te willen of kunnen nemen voor de keuze van een vervolgstudie. Ook vanuit de mentoren bereiken mij signalen dat veel leerlingen het belang van voorlichtingsavonden en open dagen niet inzien. Leerlingen kunnen een dag meelopen bij een vervolgopleiding, een waardevolle activiteit in het kader van opleidings- en werkexploratie. Zeker als de mentor, de ouders en de beroepsgerichte vakdocent de ervaringen met de leerling bespreken.

Bij de begeleiding van vierdejaars leerlingen bij de keuze van een vervolgstudie merk ik dat bij een aantal het keuzeproces moeizaam verloopt. Als ik leerlingen bij een eerste contact met mij als tweedelijns decaan vraag wat ze al hebben ondernomen op dit gebied, is het antwoord vaak: “Niets.” Ze hebben zich niet via voorlichtingsavonden of open dagen op de hoogte gesteld van de opleidingsmogelijkheden.

Daarnaast zijn er leerlingen die het voor toelating tot het MBO vereiste diploma niet behalen en daardoor ook niet aan de startkwalificatie kunnen gaan voldoen. Voor hen wordt in een gesprek met mentor, ouders, VSV-makelaar en decaan een maatwerktraject uitgezet. Dit maatwerktraject moet de leerling de mogelijkheid bieden via een andere weg alsnog de startkwalificatie te behalen.

Uit onderzoek van Groeneveld (2008) is gebleken dat het bezoeken van open dagen belangrijk is bij de keuze van een studie. Ook leert dit onderzoek dat ouders in het studiekeuzeproces een belangrijke rol vervullen. Van mentoren krijg ik echter signalen dat ouders van leerlingen voorlichtingsavonden van onze school en voorlichtingsavonden en open dagen van MBO-opleidingen niet bezoeken. Ook merken de mentoren op dat ouders niet altijd actief betrokken lijken te zijn bij de keuze van de vervolgopleiding van hun kind. Aan de uitnodiging door mentoren voor een oudergesprek over de studieloopbaan van de leerling wordt regelmatig geen gehoor gegeven.

Naast het informatieve aspect (stages, voorlichtingsavonden enz.) kent de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie ook een reflectief aspect. Hiermee wordt bedoeld dat leerlingen dienen na te denken over de opgedane kennis in relatie tot hun opleidingswens en hun mogelijkheden. Ervaringen opdoen alleen is niet genoeg (Kuijpers, Meijers & Bakker, 2006). De ervaringen die de leerling opdoet in een loopbaangerichte leeromgeving (bijv. stages) en die welke hij opdoet bij een voorlichtingsactiviteit van het MBO, dienen onderwerp te zijn van een gesprek met volwassenen. In die gesprekken kan de leerling reflecteren op zijn ervaringen, deze koppelen aan zijn motieven en capaciteiten om daardoor hopelijk competentier te worden in loopbaansturing.

In de teamstructuur van het Blariacumcollege ligt de verantwoordelijkheid voor de leerlingen bij het team en de mentor is daarbinnen de spil in de begeleiding, ook voor het LOB-proces. Uit gesprekken in de wandelgangen maak ik op dat mentoren een zeer verschillende invulling geven aan de begeleiding van de leerlingen in het LOB-proces.

Naast de mentoren kunnen ook de beroepsgerichte vakdocenten belangrijk zijn voor het LOB-proces. Deze docenten verzorgen stagebegeleiding alsook lessen in de vorm van werkveldgerelateerde projecten. Het is daarom zinvol ook hun invloed te bepalen. Zij kunnen een belangrijke rol spelen in de reflectie door de leerlingen op hun werkervaringen.

Het Blariacumcollege kent in de onderbouw van het VMBO naast de reguliere richtingen ook een vorm van speciaal onderwijs voor leerlingen met een rec 4 verklaring. Aan het eind van de tweejarige onderbouw formuleert het team een advies voor deze leerlingen. Zij worden doorverwezen naar een vorm van speciaal onderwijs, naar een reguliere afdeling in het VMBO op een andere school of naar een reguliere afdeling binnen het Blariacumcollege. Er zijn leerlingen met een leerling gebonden financiering (LGF). Deze hebben een ambulante begeleider en een interne begeleider. Aan leerlingen die geen

recht meer hebben op LGF wordt vanuit de onderbouw nog extra zorg verleend. Hiermee wordt getracht de overgang van de beschermde onderwijssetting van de onderbouw naar de breder opgezette afdelingen in de bovenbouw te vergemakkelijken. Hiermee streeft de school naar inclusief onderwijs. De begeleiders van deze zorgleerlingen en van de leerlingen met een LGF, vormen de laatste geleding die in het onderzoek betrokken wordt. Zij worden bevraagd naar hun rol in de begeleiding van deze leerlingen naar een vervolgopleiding. Met kennis van de beperkingen, maar vooral van de mogelijkheden van de leerling, kunnen deze, in samenspraak met anderen, hen helpen de juiste stappen te zetten naar het vervolgonderwijs.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

De geschetste probleemstelling in paragraaf 1.1 leidt tot de volgende tweeledige onderzoeksvraag.

Welke invloed ervaren de leerlingen van de Basis- en Kaderberoepsgerichte Leerweg van het Blariacumcollege op de keuze van hun vervolgopleiding, het ontwikkelen van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie door voor het LOB-proces relevante buitenschoolse activiteiten?

Wat is de rol van verschillende actoren, te weten ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en (ambulant) begeleider in het ontwikkelen van deze loopbaancompetentie?

De hierbij behorende deelvragen zijn:

1. Hoe ervaren leerlingen de invloed van LOB-activiteiten die in het kader van opleidings- en werkexploratie worden aangeboden in relatie tot hun keuzeproces. Hoe verwerken de leerlingen deze ervaringen en hoe ervaren zij de rol van ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en ambulant begeleider in dit proces?
2. Welke rol vervullen de ouders in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?
3. Welke rol vervult de mentor in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?
4. Welke rol vervult de beroepsgerichte vakdocent in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?

5. Welke rol vervult de ambulant begeleider in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?

Het doel van het onderzoek is tweeledig. Het eerste deel beoogt inzicht te krijgen in de deelname van de leerling aan de buitenschoolse activiteiten die een bijdrage zouden kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en de ervaren invloed daarvan. Het tweede deel van het onderzoek exploreert de rol van de verschillende actoren in dit LOB-proces, te weten de leerling, de ouders, de mentor, de beroepsgerichte vakdocent en de (ambulant) begeleider.

1.3 Waarde van het onderzoek

Wellicht geven de uitkomsten van dit onderzoek mij empirische argumenten om meer richting en samenhang te geven aan het LOB-beleid binnen het Blariacum-college. Ik hoop met het verkregen inzicht een verbeterplan op te kunnen stellen voor de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie bij BBL- en KBL-leerlingen en voor de rol van de diverse actoren in het LOB-keuzeproces. Dit verbeterplan moet dan leiden tot een sterker onderbouwde keuze door de leerling voor een opleiding in het MBO, wat op zijn beurt voor een deel switchgedrag en voortijdig schoolverlaten kan voorkomen. Zodoende kan het onderzoek niet alleen voor onze school maar ook in algemene zin van belang zijn.

Ik verwacht dat de diverse actoren in het LOB-proces een grotere en inhoudelijk sterkere rol kunnen spelen in met name de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie. Wanneer alle actoren het belang van het ontwikkelen van deze competentie inzien, zullen de LOB-activiteiten een structureel onderdeel van het curriculum kunnen worden. Daarmee zal de vrijblijvendheid bij alle actoren afnemen en tegelijkertijd voldaan worden aan de vraag van de leerling naar meer stimulans bij het studiekeuzeproces.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

Paragraaf 2.1 van dit hoofdstuk bespreekt de visie rondom LOB, paragraaf 2.2 de loopbaancompetenties. In de volgende drie paragrafen komen de verschillende actoren aan bod: leerling (2.3), ouders (2.4) en schoolgeledingen (2.5).

2.1 Visie rondom LOB

De samenleving verandert, er is sprake van individualisering en verschuiving van een industriële samenleving naar een diensten- en kenniseconomie. Daardoor veranderen arbeid en arbeidsverhoudingen. Werknemers moeten flexibeler zijn en zelf hun loopbaan aansturen. Leerlingen moeten hierop worden voorbereid. Daarom moet men aandacht besteden aan hun keuzeproses en loopbaanontwikkeling. Ouders en school moeten hen in dit LOB-proces begeleiden en helpen bij zelfsturing.

De gangbare visie op LOB in Nederland gaat uit van zelfsturing waarbij de leerling aangeeft hoe hij zijn loopbaan wil vormgeven. Deze loopbaanontwikkeling is een doorlopend proces.

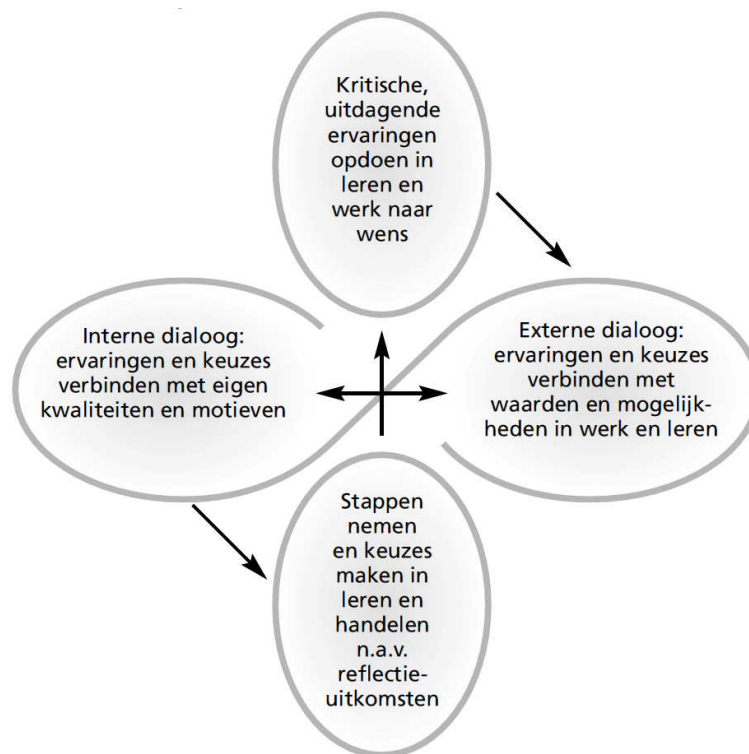
2.2. Loopbaancompetenties

Ontwikkeling van loopbaancompetenties is belangrijk om te komen tot arbeidsidentiteit en zelfsturing (Kuijpers, Meijers & Bakker, 2006). Er zijn vijf loopbaancompetenties:

- Capaciteitenreflectie: “Wat kan ik?”
- Motievenreflectie: “Wat wil ik en waarom?”
- Opleidings- en werkexploratie: “Waar vind ik de studie / het werk dat bij mij past?”
- Loopbaansturing: “Hoe bereik ik dat?”
- Netwerken: “Wie kan me helpen?”

Leerlingen dienen dus ervaringen op te doen in een leer- en werkomgeving, die onderwerp zijn van de interne dialoog waarin de leerling ervaringen koppelt aan zijn kwaliteiten en motieven. Ook dient er een dialoog (extern) te zijn met anderen waarbij de waarden en keuzen van de leerling verbonden worden met de waarden en mogelijkheden binnen studie en werk. Bij deze dialoog moet de leerling centraal staan en is vertrouwen

de basis. Hierbij zijn o.a. de ouders, schoolgeledingen en mensen uit het werkveld belangrijk. Dit loopbaanontwikkelingsproces wordt weergegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1 (Kuijpers, Meijers, Bakker, 2006, p.89)

Kuijpers (2010,p.15) definieert de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie aldus: *“Werkexploratie is het onderzoeken van eisen en waarden in werk en de mogelijkheden om te veranderen van werk. Je gaat op zoek naar werk waarin persoonlijke waarden overeenkomen met de normen en waarden die in dat werk gelden en waarin je kwaliteiten aan sluiten bij de ontwikkelingen die in het werk voorkomen.”*

Leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen moeten al op 14-jarige leeftijd kiezen voor een sector en afdeling en op 16-jarige leeftijd voor een MBO-opleiding. Zij dienen daartoe te focussen op de opleidingsmogelijkheden en de daarvoor vereiste kwaliteiten. Als deze overeenkomen met de mogelijkheden en kwaliteiten van de leerling en als ook de normen en waarden overeenstemmen, spreekt men van inclusief onderwijs. Deze afstemming is niet eenvoudig omdat opleidingen aan algemene exameneisen moeten voldoen waarvoor sommige leerlingen slechts ten dele slagen. Deze leerlingen behoeven een maatwerktraject, passend bij hun zelfsturing.

Onze huidige onderwijsstructuur is vergelijkbaar met die van Finland van vóór 1970. Toen is men daar overgegaan op een 9-jarige algemene opleiding. Deze structuur is

enigszins vergelijkbaar met de Nederlandse middenschool. In de nieuwe Finse onderwijssetting is loopbaanbegeleiding een belangrijk onderdeel. Alle docenten in Finland hebben een masteropleiding genoten en loopbaanbegeleiders zijn bevoegde docenten met een aanvullende opleiding (Koivisto, Nauska, Hannikainen, Kokkola & Keskinen, 2011). De taak van de loopbaanbegeleiders in de “comprehensive school” bestaat uit het bewaken van de vorderingen van de leerling, het maken van onderwijskundige keuzes en het uitzetten van een plan voor de vervolgopleiding na de algemene schoolopleiding. Zij organiseren daarvoor werkervaringmodules en excursies naar het werkveld en naar scholen voor beroepsonderwijs. Leerlingen krijgen na de algemene basisopleiding een individueel studieplan. Ze kunnen daarbij modules volgen uit de algemene opleiding én uit het beroepsonderwijs. De loopbaanbegeleiders helpen de leerlingen keuzes maken voor studie en beroep. Leerlingen die om een of andere reden niet direct door kunnen stromen naar een reguliere opleiding kunnen een zogenaamde “preparatory training” volgen. Hier kunnen ze hun vaardigheden en competenties verbeteren en zich zo voorbereiden op de basiskwalificaties voor het beroepsonderwijs. Deze opleiding is ook bedoeld voor immigranten en gehandicapten. Daarnaast kan een leerling nog een jaar een “specific education” volgen als hij nog geen studiekeuze heeft gemaakt of omdat hij om een andere reden niet direct verder kan nadat hij de “comprehensive school” heeft afgerond. De basiseducatie voor het beroepsonderwijs is voor iedereen toegankelijk, kinderen en volwassenen. Daar komt nog bij dat het Finse onderwijs gratis is. Dit alles maakt dat het Finse onderwijs meer tegemoet lijkt te kunnen komen aan de doelstelling om sociale exclusie te voorkomen.

2.3 Leerling

Bij het LOB-proces is kennis van de nieuwste inzichten in de wereld van de puber belangrijk, zoals bijvoorbeeld verwoord in het boek *“Puberbrein binnenste buiten”* (Nelis & Sark, 2010). De auteurs betogen dat jongeren zich ontwikkelen op drie gebieden: lichamelijk (geslachtsrijpheid), cognitief (groei van het denkvermogen) en sociaal-emotioneel (inzicht in jezelf en in anderen). Deze ontwikkelingen zouden niet parallel verlopen en bij ieder kind anders zijn. In het algemeen zouden pubers zich los willen maken van hun ouders en zelf bepalen wat ze doen. De leerling uit mijn onderzoek zou zelfbewuster worden en meer een eigen identiteit ontwikkelen. Hij zou zich meer

verantwoordelijk voelen, al wat verder vooruit kunnen denken en meer in staat zijn tot zelfreflectie. Met deze zelfreflectie zou hij dan komen tot arbeidsidentiteit.

In mijn onderzoek is het begrip arbeidsidentiteit belangrijk. Arbeidsidentiteit is *“een samenhangend geheel van betekenissen die men zelf hecht aan eigen capaciteiten, interesses en ervaringen en op basis waarvan men een verbinding kan maken met voor de persoon acceptabele werkrollen”* (Spijkerman & Admiraal, 2000, p. 41).

In mijn onderzoeksgroep zie ik wel het losmaken van de ouders, maar tegelijkertijd ook het niet teveel af willen wijken van de groep: er is dus nog niet echt sprake van een eigen identiteit. In een gesprek kunnen leerlingen wel tot zelfreflectie komen maar tegelijkertijd hebben zij moeite om hun capaciteiten te (h)erkennen. Leerlingen moeten in dialoog met volwassenen hun impliciete kennis van eigen capaciteiten, ervaringen en interesses expliciteren. Dit creatief sociaal leerproces eist veel van mensen (Luken & Vloet in: Spijkerman & Admiraal, 2000). Eén van de door hen genoemde doelen bij zelfsturing is concentratie op het eigen innerlijk, die tegelijkertijd de mogelijkheid schept om los te komen van familie en peergroup, een voorwaarde om tot eigen besluiten te komen.

Recent hersenonderzoek leert dat hersenen zich ontwikkelen tot het 25-ste levensjaar en geeft ook nieuw inzicht in het functioneren van pubers. Het leert dat pubers nog geen helicopterview zouden hebben waardoor het voor hen lastig lijkt om zich te concentreren en overzicht te houden. Daarnaast geven de onderzoekers aan dat de prefrontale cortex in de frontaalkwab pas laat ontwikkeld is, wat het lastig zou maken om weloverwogen te kiezen, goed te plannen en lange termijn consequenties van een beslissing te overzien. Deze inzichten kunnen gevolgen hebben voor het LOB-proces in het algemeen en het ontwikkelen van de loopbaancompetentie werkexploratie in het bijzonder.

De puber heeft iemand nodig om hem door het keuzeproces te leiden omdat hijzelf niet in staat lijkt tot vooruitdenken. Dit maakt goede begeleiding binnen de school cruciaal. Kennis van het puberbrein geeft ons meer begrip voor en inzicht in het gedrag van jongeren. Maar dat alleen is niet genoeg. De puber is een sociaal wezen en ontwikkelt zich in relatie met anderen.

2.4 Ouders

In “Ouders en de loopbaan van hun kind” (Oomen, 2010) zegt de auteur dat jongeren hun ouders zien als centrale gesprekspartner. De sociaal-economische status van de ouders, hun opleidingsniveau, hoe vaak er met jongeren gepraat wordt over onderwijs en wat

jongeren doen om studie / werkgebied te ontdekken, hangen onderling samen. Als ouders en kinderen een goede band hebben durven jongeren meer te gaan exploreren, wat de arbeidsidentiteit helpt ontwikkelen. Naast gesprekken zijn ook andere activiteiten belangrijk.

Oriëntatie op onderwijsmogelijkheden is belangrijk voor de loopbaancompetentie werkexploratie. Kinderen van ouders met een zwakkere onderwijsachtergrond oriënteren zich minder. Deze ouders zouden de jongere minder goed helpen en hun interesse voor de onderwijskeus van hun kind zou lager zijn. Dit kan te maken hebben met de jungle van onderwijsmogelijkheden waardoor het voor alle ouders – hoog of laag opgeleid – lastig is om het kind te helpen een overzicht te krijgen van alle toekomstmogelijkheden.

In Finland heeft men daarom een interactieve website ontwikkeld die het mogelijk maakt om via één webadres begrijpelijke en betrouwbare informatie over van overheidswege ondersteunde onderwijsinstellingen te vinden, namelijk www.opintoluotsi.fi.

2.5 Schoolgeledingen

De beroepsgerichte afdelingen van het VMBO zijn steeds meer overgegaan op zelfstandig werken en nabootsen van het werkveld. De leerling krijgt meer verantwoordelijkheid voor zijn eigen leerproces. Hier is wellicht sprake van een denkfout: onderzoek zou aangeven dat een puberbrein nog niet in staat is tot zelfstandig plannen, organiseren, reflecteren en prioriteiten stellen.

Voor jongeren is het daarom belangrijk dat de **mentor** structuur aanbrengt en hen helpt om te gaan met belangrijke informatie. Daarnaast is feedback over de kwaliteiten van de leerling belangrijk.

Voor **de beroepsgerichte vakdocent** ligt de uitdaging erin de leerling de in het werkveld benodigde kennis en vaardigheden bij te brengen. Bij onderwijs in een krachtige loopbaangerichte omgeving met reflectie op de opgedane ervaringen wordt gewerkt aan de loopbaancompetentie werkexploratie. Een (doorstroom-)portfolio zou een positieve invloed kunnen hebben op het LOB-proces. Mittendorf (2008) concludeert uit onderzoek dat het portfolio voor VMBO-leerlingen een belangrijk middel is om LOB-activiteiten te combineren en te ordenen. Studenten zijn dan actiever, maken opdrachten en denken na over hun toekomst. Het portfolio is dan een showcase, een hulpmiddel bij het intakegesprek op het MBO. Het andere mogelijke doel van een portfolio, zelfsturing en bewustwording van het LOB-proces, vraagt een dialoog met een begeleider competent in

het voeren van een loopbaangesprek. Daarnaast vereist het tijd en ruimte voor zowel de leerling als de docent om dit gesprek te voeren. Ook Meijers, Kuijpers en Bakker (2006) ondersteunen de visie dat een krachtige leeromgeving en daarmee samenhangende loopbaanvorming, vastgelegd in een portfolio dan wel een persoonlijk ontwikkelingsplan, bij kan dragen aan het ontwikkelen van een arbeidsidentiteit. Hierdoor kan de leermotivatie verhoogd en VSV voorkomen worden. Veel scholen zullen naar mijn idee nog niet kunnen voldoen aan de hiervoor al eerder genoemde voorwaarden.

In het kader van passend onderwijs volgen nu meer leerlingen dan vroeger de reguliere afdelingen in het VMBO. Leerlingen met een speciale problematiek worden door de **ambulant begeleider** in hun LOB-proces begeleid. Met kennis van de beperkingen en de mogelijkheden van de leerling kan deze hem helpen de juiste stappen in het vervolgonderwijs te zetten.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In paragraaf 3.1 bespreek ik de onderzoeksvraag en de context van mijn onderzoek. Paragraaf 3.2 gaat over de gebruikte onderzoeksvormen en paragraaf 3.3 over de gebruikte instrumenten, de gegevensverzameling en de data-analyse.

3.1 Onderzoeksvraag en onderzoekscontext

De onderzoeksvraag luidt:

Welke invloed ervaren de leerlingen van de Basis- en Kaderberoepsgerichte Leerweg van het Blariacumcollege op de keuze van hun vervolgopleiding, het ontwikkelen van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie door voor het LOB-proces relevante buitenschoolse activiteiten? Wat is de rol van verschillende actoren, te weten ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en (ambulant) begeleider in het ontwikkelen van deze loopbaancompetentie?

De hierbij behorende deelvragen zijn:

1. Hoe ervaren leerlingen de invloed van LOB-activiteiten die in het kader van opleidings- en werkexploratie worden aangeboden in relatie tot hun keuzeproces. Hoe verwerken de leerlingen deze ervaringen en hoe ervaren zij de rol van ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en ambulant begeleider in dit proces?
2. Welke rol vervullen de ouders in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?
3. Welke rol vervult de mentor in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?
4. Welke rol vervult de beroepsgerichte vakdocent in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?
5. Welke rol vervult de ambulant begeleider in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?

De onderzochte groepen worden gevormd door vierdejaars BBL en KBL (156 leerlingen), hun ouders (156), hun mentoren (8), hun beroepsgerichte vakdocent (12) en begeleiders (4). De laatsten zijn de begeleiders van Rec 4 leerlingen en de begeleider nazorg vanuit de onderbouw.

Bij de onderzochte schoolgeledingen bestaat een groot verschil in ervaring en werkwijze. Dit zal wellicht de uitkomsten van het onderzoek beïnvloeden, al is niet op voorhand te zeggen hoe. Bij collega's die een dubbelrol vervullen (intern begeleider en beroepsgerichte vakdocent of beroepsgerichte vakdocent en mentor) is tijdens het interview op beide rollen ingegaan en zijn de resultaten in aparte verslagen vastgelegd. Er wordt door mentor en leerling verschillend omgegaan met het LOB-programma Keuzeweb. Ook dit kan van invloed zijn op het onderzoek.

Begin april zijn de vragenlijsten afgenomen en de interviews gehouden. Op dat moment hadden alle onderzochte buitenschoolse activiteiten plaatsgevonden en dienden leerlingen zich aangemeld te hebben voor een vervolgopleiding. Voor leerlingen kan het moeilijk zijn de stage-ervaringen los te koppelen van de ervaringen opgedaan in de praktijksimulaties van het beroepsgerichte vak.

De gegevens uit dit onderzoek geven een beeld van de huidige activiteiten die leerlingen in het kader van de loopbaancompetentie opleidings- en werk exploratie verrichten en de rol van de diverse actoren hierin. Op basis van de onderzoeksgegevens wordt een verbeterplan geformuleerd.

3.2 Onderzoeksstrategie

De vorm van het onderzoek is een actieonderzoek (Harinck, 2010). Hierin staan het handelen van de professional en de situatie waarin geopereerd wordt centraal. Het is gericht op verbetering van de praktijksituatie.

Er is gekozen voor een anonieme digitale vragenlijst bij ouders en leerlingen. Hiermee werden kwantitatieve gegevens verkregen. Deze keuze is gemaakt vanwege de grootte van de te onderzoeken groep. De digitale vragenlijst bestaat uit gesloten vragen met na elk onderdeel de mogelijkheid tot een opmerking.

Voor de schoolgeleding is gekozen voor een semi-gestructureerd interview. Dit was mogelijk omdat het een beperkt aantal mensen betrof. De meer gesloten vragen hebben het mogelijk gemaakt gegevens te objectiveren. Het doorvragen op de verschillende onderdelen heeft meer inzicht gegeven in kwalitatieve gegevens. Tijdens de interviews zijn gebruikte begrippen zonodig uitgelegd.

3.3. Dataverzameling en data-analyse

De sectordirecteur is vooraf geïnformeerd over het doel van het onderzoek en is akkoord gegaan. Brief en vragenlijsten zijn voorgelegd aan de begeleider vanuit het opleidingsinstituut en de critical friends. De gecorrigeerde vragenlijsten zijn getest met de drie onderzoeksgroepen. Hierop zijn enkele kleine aanpassingen in de vragenlijst aangebracht. De vragenlijsten van ouders en leerlingen en de brief naar de ouders zijn voorgelegd aan de directie. Een stagiaire van MBO-ICT heeft de vragenlijsten voor ouders en leerlingen gedigitaliseerd en, voorzien van een wachtwoord, beschikbaar gesteld via internet. Vervolgens zijn brieven verstuurd naar de ouders met uitleg over het onderzoek en de uitnodiging om mee te werken (bijlage 1). Verder werd vermeld dat men een samenvatting van het onderzoek en het daaruit voortvloeiende verbeterplan (in verkorte vorm) terug zal kunnen vinden op de schoolwebsite.

Een week later is naar 34 ouderparen waarvan het e-mailadres bekend was een herinneringsmail gestuurd.

De leerlingen hebben steeds in kleine groepjes hun vragenlijsten ingevuld (bijlage 2). De respons was 79%. De leerlingen werd gevraagd naar hun deelname aan de buitenschoolse activiteiten en het belang ervan voor de studiekeuze. Ook werd gevraagd of ze gesprekken over hun ervaringen hadden gevoerd met ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en (ambulant) begeleider en naar de invloed daarvan op hun studiekeuze.

Ouders werd gevraagd of ze mee waren geweest naar voorlichtingsavonden en open dagen, of ze gesprekken hadden gevoerd over de ervaringen van hun kind en hoe de activiteiten de studiekeuze hadden beïnvloed. Ouders werden stellingen over het keuzeproces voorgelegd. Bijlage 3 bevat de vragenlijst voor de ouders.

De uit de vragenlijsten van de leerlingen en ouders verkregen antwoorden zijn per onderwerp verzameld in grafieken waarbij alle onderzochte buitenschoolse activiteiten naast elkaar zijn gezet.

De schoolgeleding is via e-mail en / of via een gesprek gevraagd mee te werken. Bij hen is gebruik gemaakt van een semi-gestructureerd interview. Hiermee zijn objectieve gegevens verkregen over de vraag of de betrokken schoolgeleding wel / niet een rol speelde bij elke activiteit. Daarnaast is bij elk onderdeel kort doorgevraagd op de inhoudelijke kant van die rol. Hierdoor werden kwalitatieve gegevens verkregen. Verder werd gevraagd of de vijf componenten voor een effectief loopbaangesprek (Kuijpers &

Meijers, 2008) (de affectieve, informatieve, reflectieve, actiefmakende en netwerkcomponent) in hun gesprekken voorkwamen. Ook de kwantitatieve gegevens van de schoolgeledingen zijn per onderwerp verwerkt in grafieken waardoor overeenkomsten en verschillen zichtbaar werden. Dit geldt ook voor onverwachte resultaten zoals het aantal ouders waarmee de mentor een studiekeuzegesprek heeft gevoerd.

Schoolgeledingen, leerlingen en ouders werd gevraagd een rapportcijfer aan het keuzebegeleidingproces te geven. De schoolgeleding werd ook gevraagd in te schatten welk rapportcijfer de leerling eraan zou geven. Ook deze gegevens zijn in een grafiek verwerkt.

Het interview werd afgesloten met een aantal stellingen en de vraag aan de geïnterviewde of en in welke mate hij de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie bij leerlingen aanwezig achtte (Kuijpers, 2008). Tijdens het interview werden aantekeningen gemaakt die tijdens het gesprek ter goedkeuring aan de geïnterviewde werden voorgelegd. Het format van dit interview is te vinden in bijlage 4. De gegevens uit het interview zijn niet uitgesplitst per afdeling om de anonimiteit te waarborgen. De kwalitatieve gegevens zijn in hoofdlijnen opgenomen als voorgestelde aandachtspunten.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek belicht. In elke paragraaf staat een deelvraag centraal. Achtereenvolgens komen aan de orde de resultaten van onderzoek bij leerlingen, ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en begeleider. Vooraf dient wel opgemerkt te worden dat ouders en leerlingen bij het invullen van de vragenlijsten soms vragen hebben overgeslagen. Ook hebben sommige leerlingen niet ter zake doende opmerkingen gemaakt bij de toelichting. Het is mogelijk dat zij de gesloten vragen niet naar waarheid hebben ingevuld.

In de grafieken staan op de verticale assen altijd de absolute aantallen tenzij anders vermeld. De horizontale as betreft de antwoordmogelijkheden.

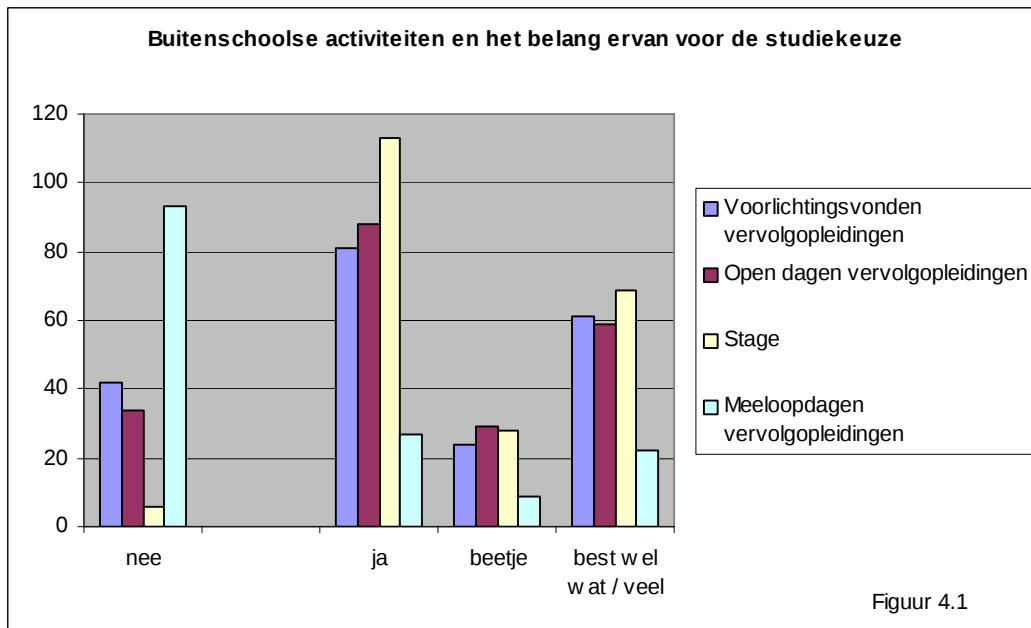
In dit hoofdstuk worden enkel de resultaten besproken; conclusies en antwoorden op de deelvragen worden behandeld in hoofdstuk 5.

4.1. Leerling

De deelvraag luidt hier: *“Hoe ervaren leerlingen de invloed van LOB-activiteiten die in het kader van opleidings- en werkexploratie worden aangeboden in relatie tot hun keuzeproces? Hoe verwerken de leerlingen deze ervaringen en hoe ervaren zij de rol van ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent (en ambulant begeleider) in dit proces?”*

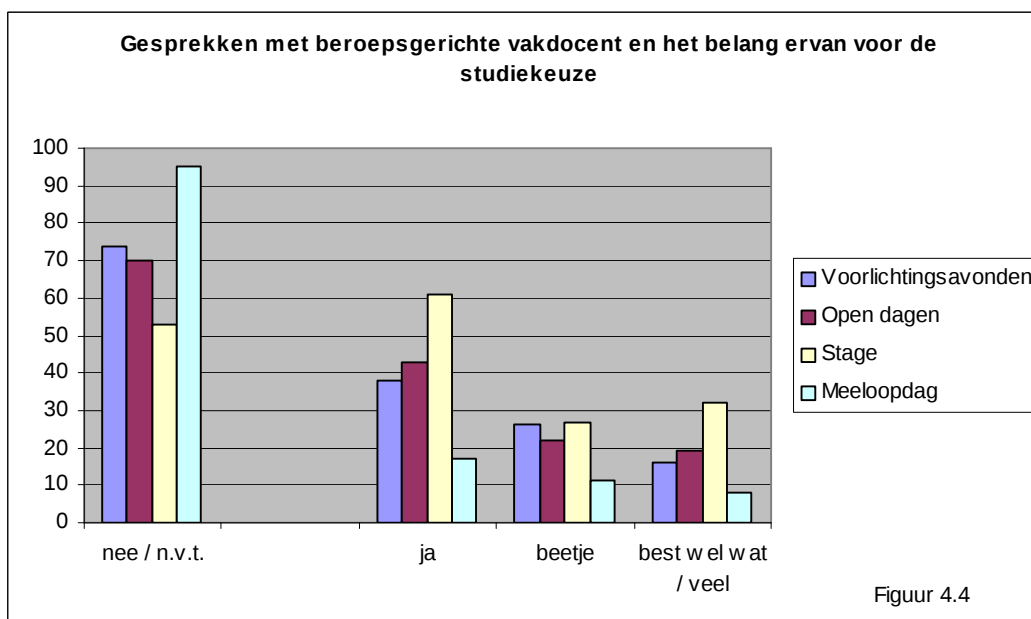
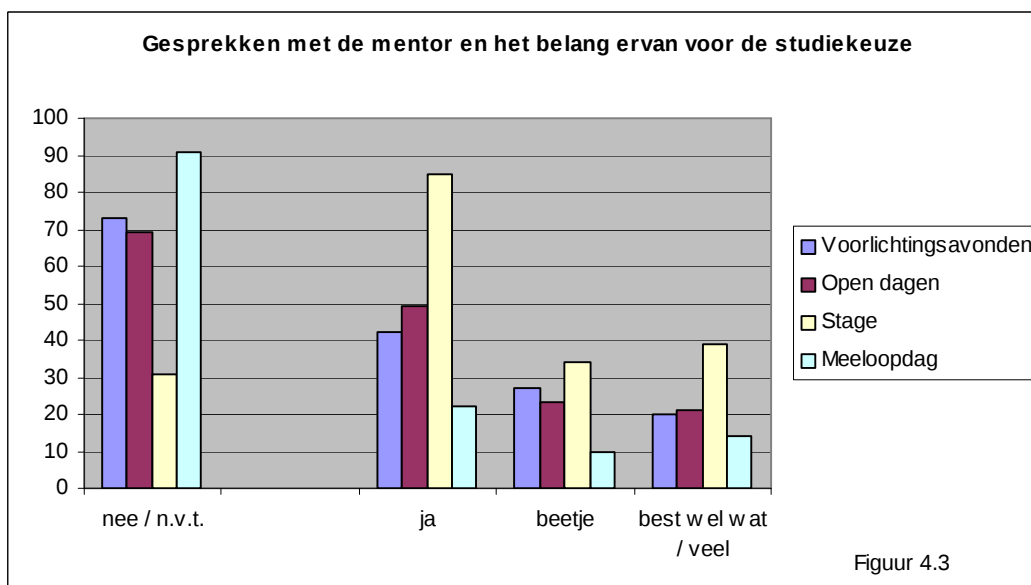
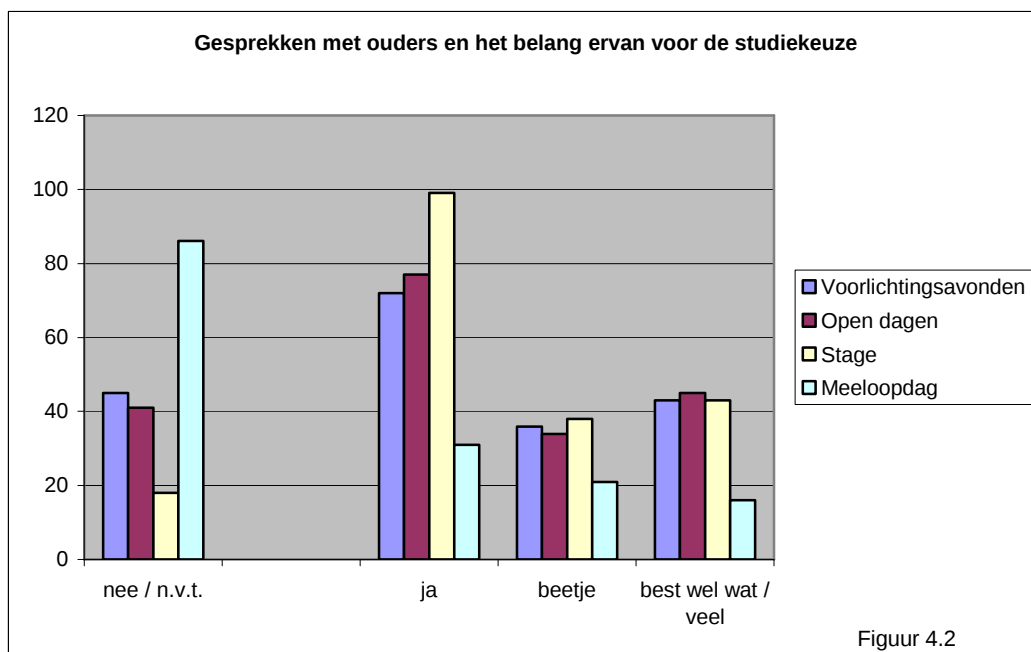
Figuur 4.1 geeft de deelname aan de diverse buitenschoolse activiteiten weer. Opvallend is de beperkte deelname door leerlingen aan MBO-meeloopdagen en tegelijkertijd de grote daaraan toegekende waarde.

Een derde van de leerlingen (N= 123) heeft geen voorlichtingsavonden bezocht en een vierde geen open dag. Toch geeft ruim 50% van de bezoekers aan *“best wel wat / veel”* aan deze activiteit te hebben gehad. In de toelichting schrijven leerlingen *“Ik vond de open dagen interessant”* en *“Ik heb veel informatie gehad over de opleiding wat ik wou doen dus dat vond ik wel belangrijk”*.

Op alle VMBO-afdelingen is stagelopen verplicht. Maar de importantie ervan voor de studiekeuze wordt minder groot ingeschat dan die van andere activiteiten. Een enkele leerling geeft daarvoor een verklaring: *“Mijn studiekeuze is het leger en daar kon ik geen stage lopen”*. Een ander: *“Ik heb er veel van geleerd en weet nu wat ik wil gaan doen, wat ik eerst nog niet wist.”*

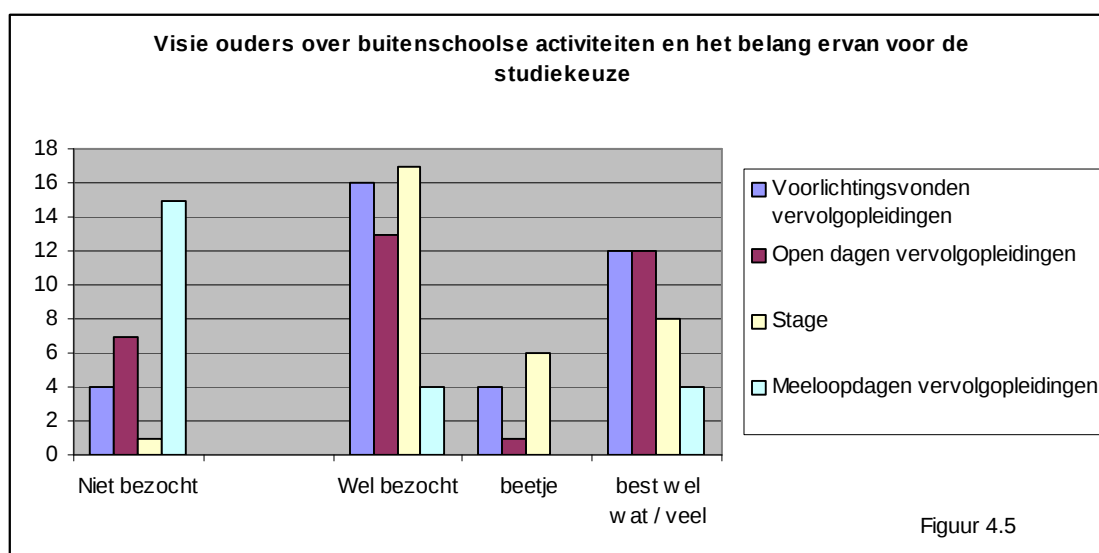
Figuur 4.2. geeft weer wat de leerlingen zeggen te hebben gehad aan gesprekken met hun ouders over de diverse buitenschoolse activiteiten. Als deze mening afgezet wordt tegen hun mening over de gesprekken met de mentor (figuur 4.3) en / of de beroepsgerichte vakdocent (figuur 4.4) dan valt op dat met de laatste twee veel minder over de activiteiten gesproken wordt. Het belang van deze gesprekken wordt wel groot genoemd.

4.2 Ouders

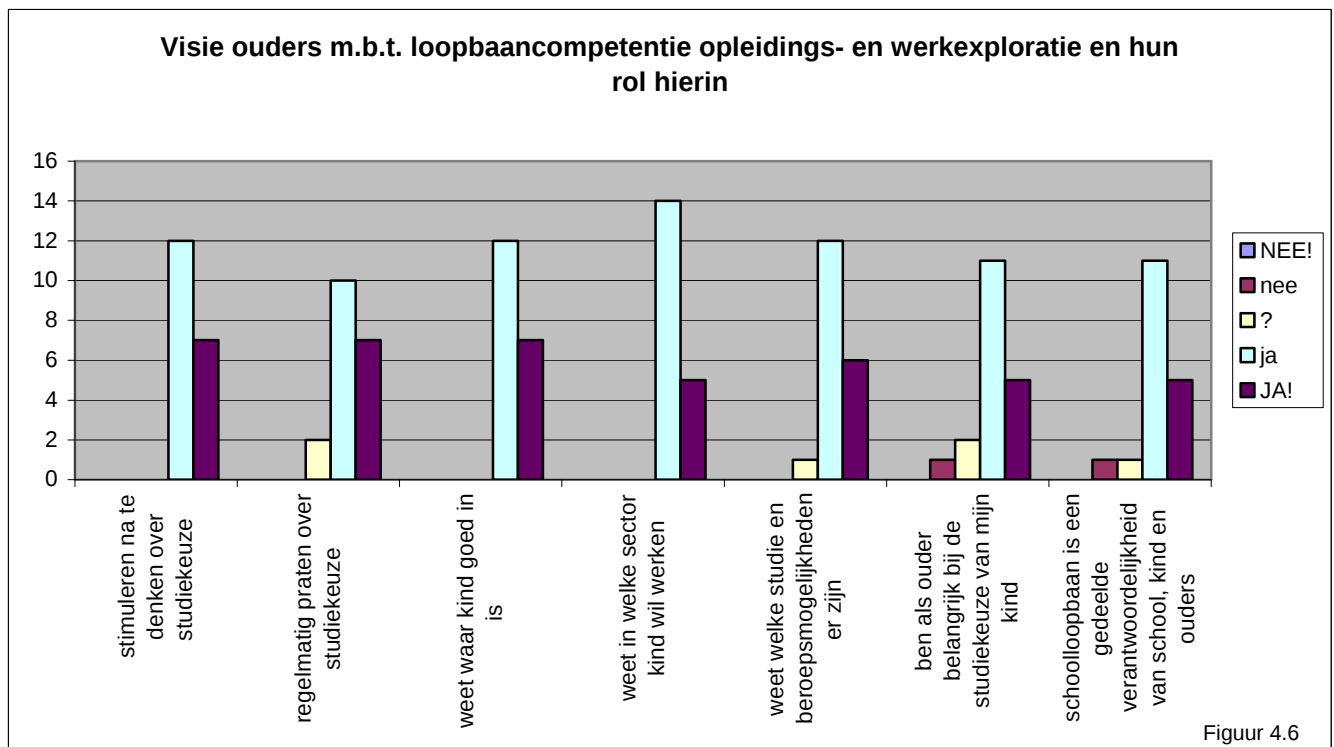
Deze paragraaf gaat over de deelvraag: *“Welke rol vervullen de ouders in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

Een overzicht van de resultaten staat in bijlage 6. Er zijn 156 ouders benaderd, slechts 22 hebben de enquête ingevuld. De hier gepresenteerde gegevens zijn derhalve niet representatief. Op de mogelijke redenen van deze lage respons van 14 % ga ik in hoofdstuk 5 in. Mogelijk wordt het beeld positief beïnvloed doordat de ouders die de enquête wel hebben ingevuld meer betrokken zijn bij de studiekeuze van hun kind en daarom gemotiveerder waren om de vragenlijst in te vullen. Figuur 4.5 geeft het belang aan dat ouders hechten aan de buitenschoolse activiteiten voor de studiekeuze van hun kind.

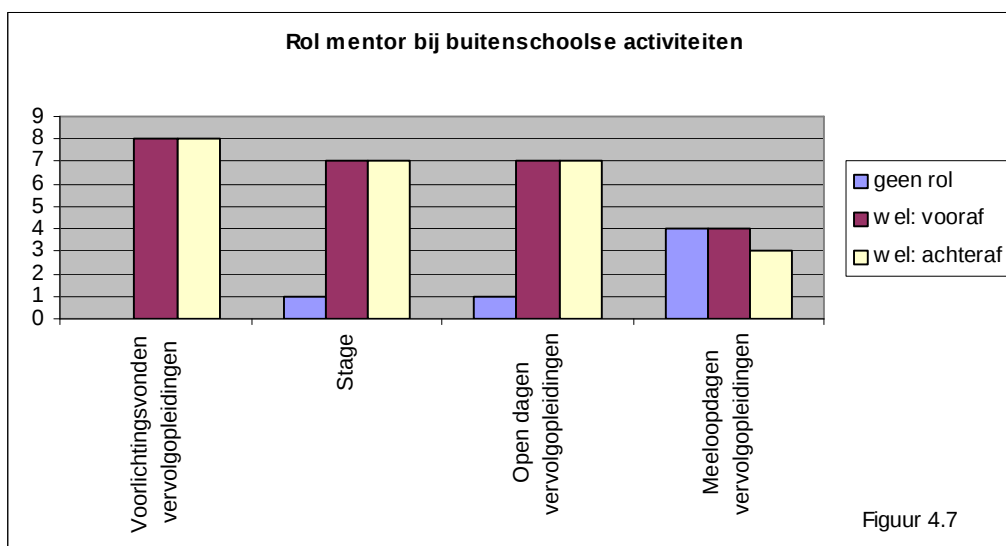
Eén ouder geeft dit in een toelichting ook aan: *“Het is echt belangrijk om dit voor kinderen te doen. Er zijn vaak zoveel mogelijkheden en voor de kinderen is het vaak moeilijk een keuze te maken”*.

Figuur 4.6 geeft aan dat de meeste ouders hun eigen rol bij het ontwikkelen van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie belangrijk vinden. Opvallend is dat een enkele ouder zichzelf bij de studiekeuze niet belangrijk vindt. Ook vinden enkele ouders dat de schoolloopbaan geen gedeelde verantwoordelijkheid is van ouders, kind en school of betwijfelen dat, terwijl alle schoolgeledingen dezelfde vraag met “JA!” beantwoordden (Zie figuur 4.9).

4.3 Mentor

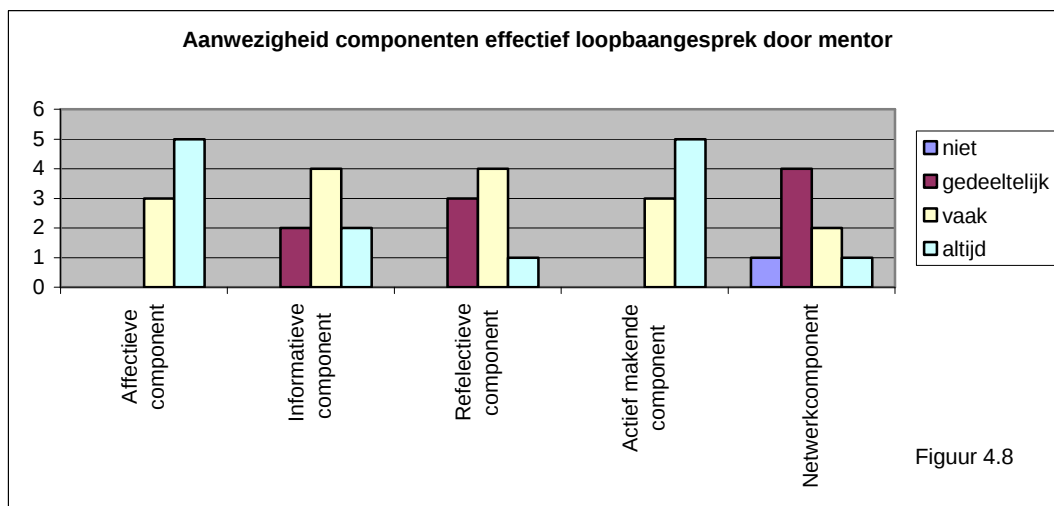
Deze paragraaf gaat over de deelvraag: *“Welke rol vervult de mentor in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

In figuur 4.7 maakt duidelijk dat mentoren (N=8) hun rol vooraf vooral zien in het aangeven van het belang van de activiteiten en het stimuleren van de leerlingen erheen te gaan. Achteraf is hun rol vooral informerend: *“Hoe was het?”*, *“Beantwoordde de*

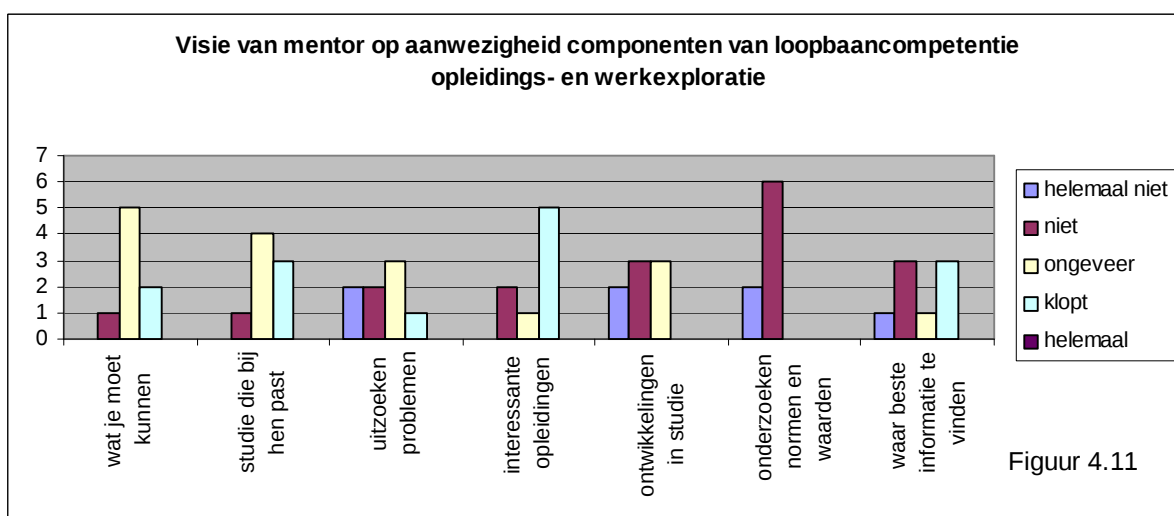
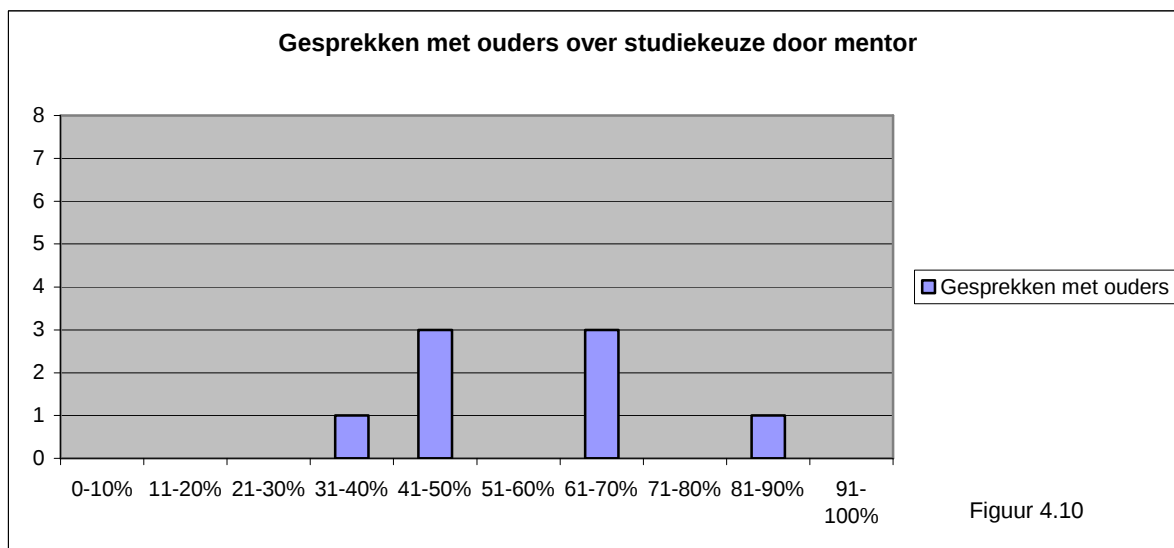
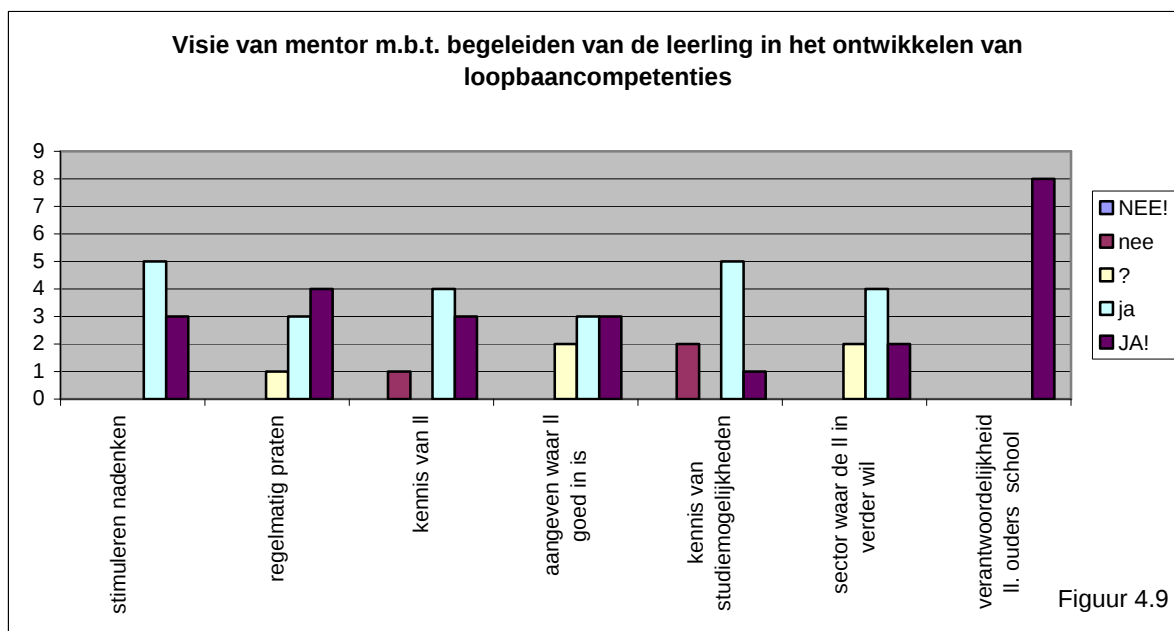
opleiding aan je verwachtingen?” Een enkele mentor zegt dóór te vragen naar ervaringen in relatie tot de keuze, een belangrijk element in de dialoog tussen leerling en mentor. Wat betreft de stage is de rol van de mentor meestal coördinerend en voorbereidend. Achteraf gaat het om stagebeoordelingen en reflecteren op ervaringen. Ook hier koppelt slechts een enkele mentor ervaringen aan studiekeuze. Meeloopdagen worden in de regel door de decaan georganiseerd.

De mentoren is gevraagd hoe zij hun loopbaangesprekken met leerlingen beoordelen op de aanwezigheid van de verschillende componenten. Dit is weergegeven in figuur 4.8. Mentoren zeggen dat de affectieve en actiefmakende componenten vaak of altijd aanwezig zijn. De voor een loopbaandialoog belangrijke reflectieve component is echter minder aanwezig.

In figuur 4.9 geeft de mentor aan wat zijn rol is bij de begeleiding van de leerling. De verschillen hierin worden mogelijk veroorzaakt door de onervarenheid van enkele mentoren.

Opvallend is het unaniem “JA!” op de vraag naar de gedeelde verantwoordelijkheid voor de studiekeuze van leerling, ouders en school. Dit lijkt in tegenspraak met figuur 4.10 waaruit blijkt dat mentoren niet met alle ouders een gesprek hebben over de studiekeuze. De mogelijke redenen hiervoor worden besproken in hoofdstuk 5.

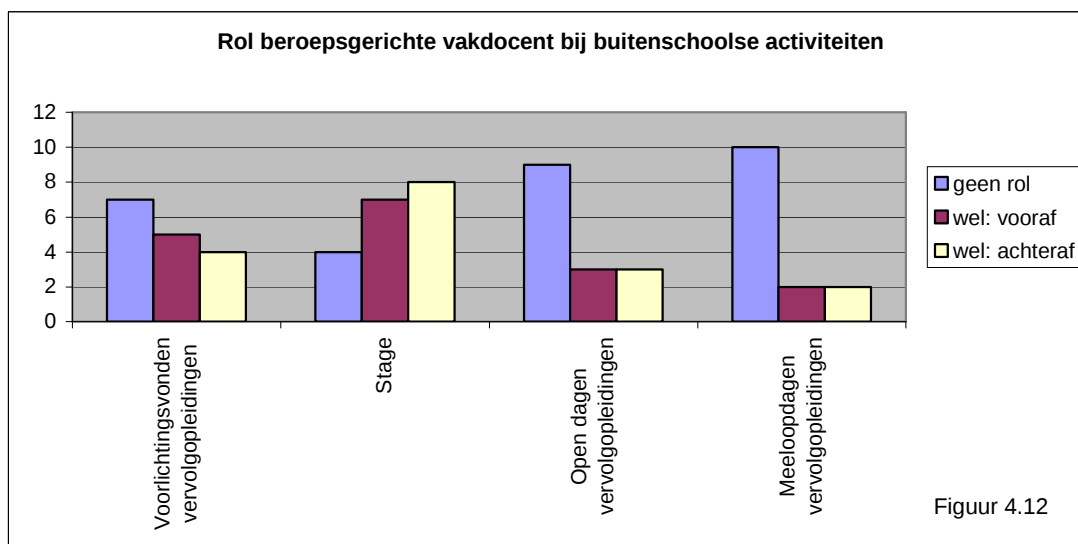

Mentoren is gevraagd naar hun visie op de aanwezigheid van de verschillende componenten van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie bij leerlingen. De resultaten zijn weergegeven in figuur 4.11. Geen enkele component blijkt helemaal aanwezig en slechts drie van de zeven worden enigszins positief beoordeeld. Verder onderzoeken leerlingen volgens de mentoren niet of helemaal niet welke normen en waarden bij de studie of het beroep gelden.

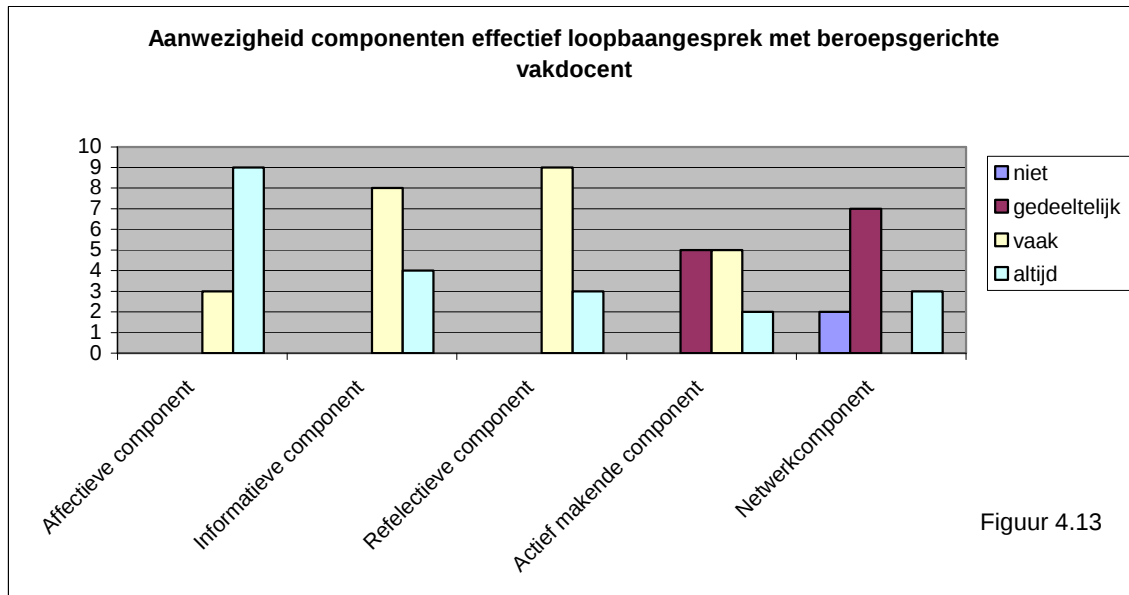
4.4 Beroepsgerichte vakdocent

Deze paragraaf beantwoordt de deelvraag: *“Welke rol vervult de beroepsgerichte vakdocent in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

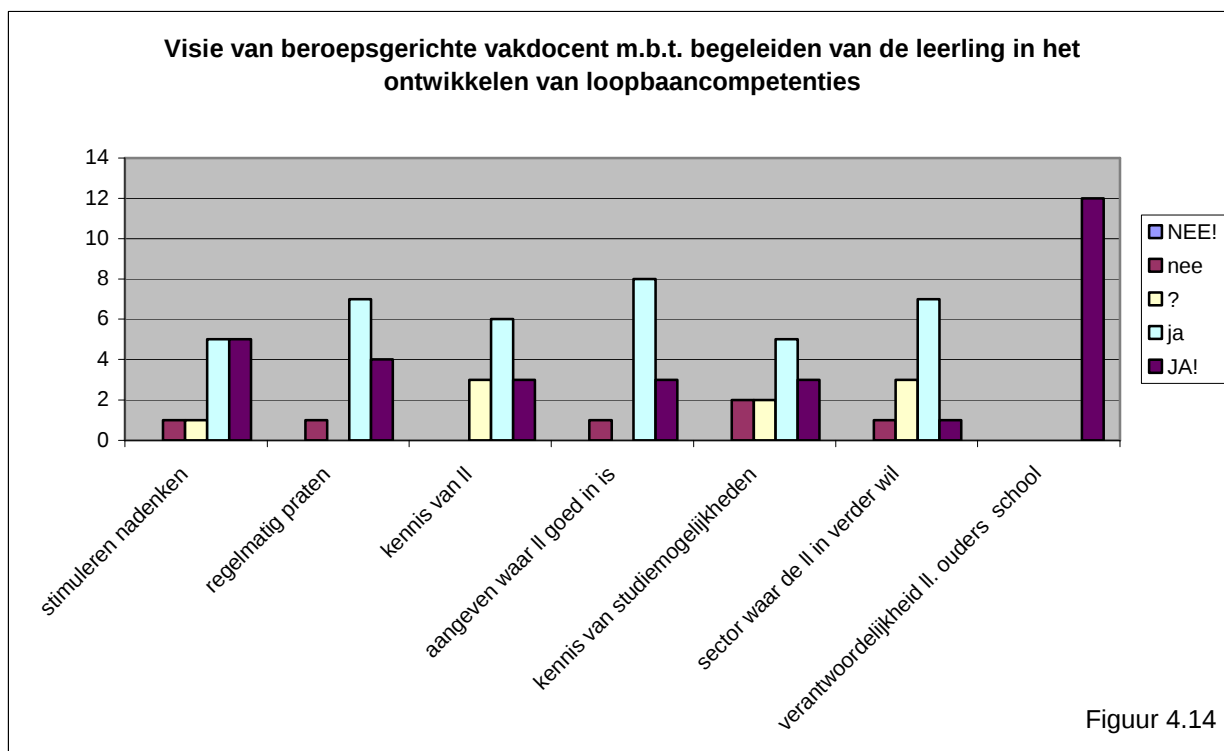
Figuur 4.12 betreft de beroepsgerichte vakdocenten (N=12). Deze geven aan dat ze vooraf de leerling attenderen op open dagen en voorlichtingsavonden en naderhand informeren of de studiekeuze duidelijker geworden is. Soms is de beroepsgerichte vakdocent ook verantwoordelijk voor de stage. Vooraf organiseert en regelt hij stageplaatsen en bereidt de leerling via rollenspelen voor. Tijdens en na de stage heeft hij een rol bij de beoordeling. Sommigen geven aan dat zij met de leerling een koppeling maken tussen stage-ervaring en studiekeuze. Hun rol lijkt aanzienlijk kleiner dan die van de mentor (zie figuur 4.7).

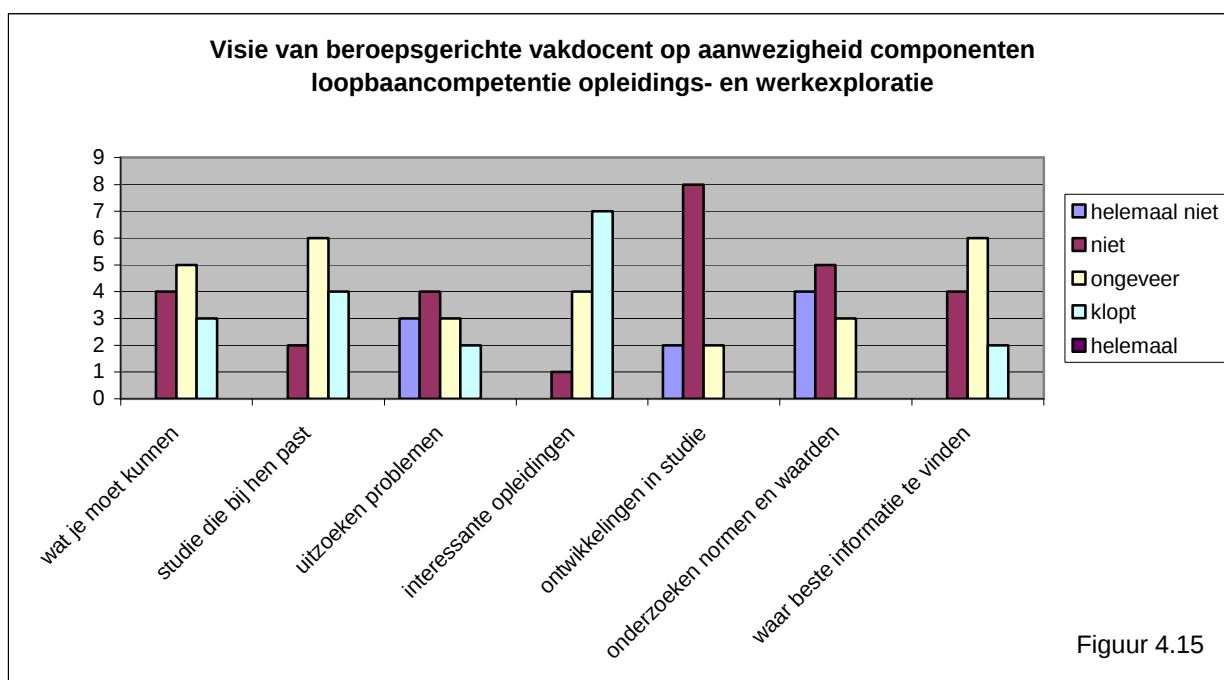
De beroepsgerichte vakdocenten is gevraagd hoe zij hun loopbaangesprekken met leerlingen beoordelen op de aanwezigheid van de verschillende componenten. De uitkomsten staan in figuur 4.13. Vergelijk je deze grafiek met die van de mentoren (figuur 4.8) dan valt op dat de affectieve, informatieve en reflectieve componenten vaak of altijd aanwezig zijn, terwijl bij de mentor de reflectieve component minder aanwezig is.

Figuur 4.14 geeft een beeld van de rol van de beroepsgerichte vakdocenten bij de ontwikkeling van loopbaancompetenties bij leerlingen. Ook hierin valt een diversiteit te zien. Docenten die hierin geen rol zeggen te hebben, verklaren dit met hun korte onderrichtservaring.

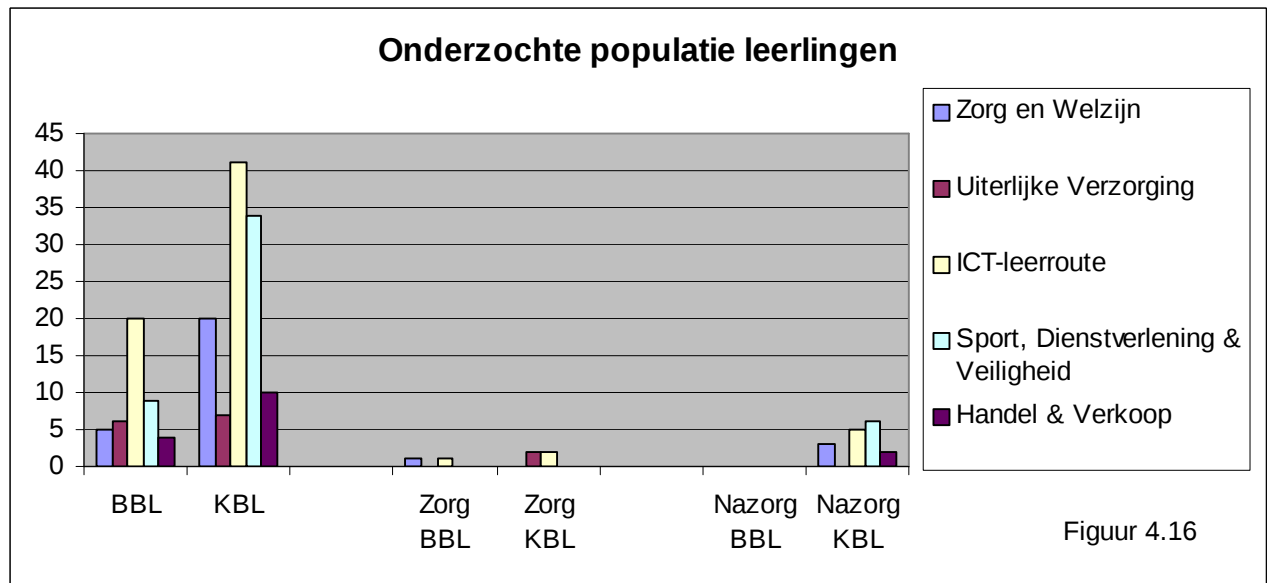
Ook beroepsgerichte vakdocenten is gevraagd naar hun visie op de aanwezigheid van de verschillende componenten van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie bij leerlingen.

Geen enkele component blijkt helemaal aanwezig en het totaalbeeld is minder positief dan dat van de mentoren (figuur 4.11).

4.5 Begeleider

De deelvraag is hier: “Welke rol vervult de ambulant begeleider in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”

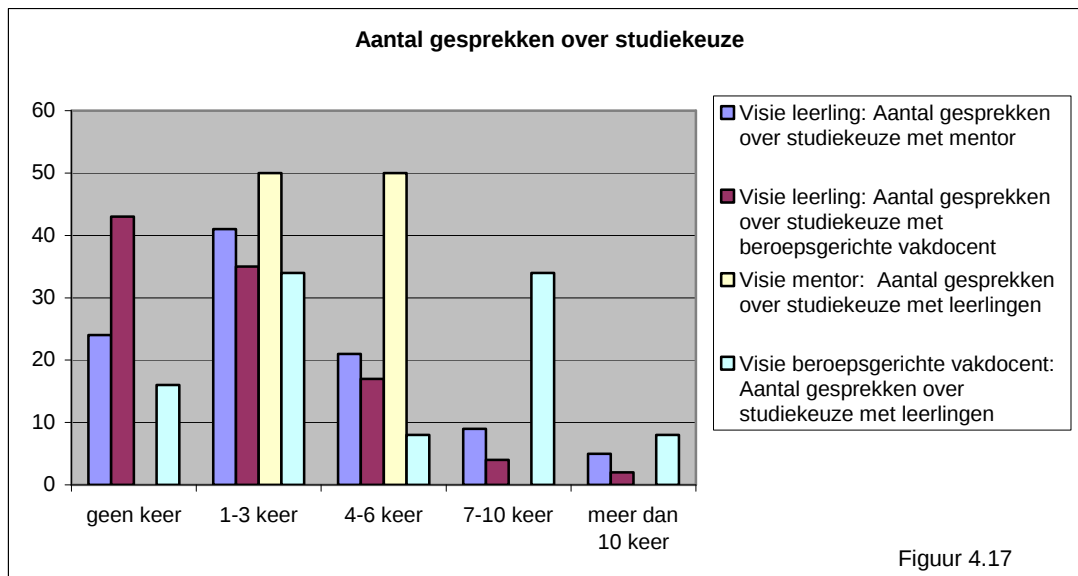
Figuur 4.16 toont het aantal leerlingen dat extra zorg ontvangt in relatie tot de totale onderzochte leerlingenpopulatie. De rec-leerlingen (3,8%) hebben een leerlinggebonden financiering. De zorg van de (ambulant) begeleider omvat de totale persoonsontwikkeling. In het laatste schooljaar valt ook de zorg voor een goede vervolgopleiding hieronder. Daarom is er ook veelvuldig contact met ouders. De leerlingen van de groep “Nazorg KBL” (10%) krijgen begeleiding door de mentor. Deze wordt zonodig ondersteund door de begeleider belast met nazorg. De begeleiders van leerlingen met een LGF hebben een geheel andere taak als de begeleider belast met de nazorg (zie ook par.1.1), wat de diversiteit aan gegevens in de grafieken verklaard.

Aangezien het aantal betrokken begeleiders (N=4) en leerlingen erg klein is, worden deze gegevens hier niet nader toegelicht. De grafieken met gegevens zijn alle opgenomen in bijlage 7 “Resultaten onderzoeksgegevens begeleiders”.

4.6 Vergelijking van onderzoeksgegevens

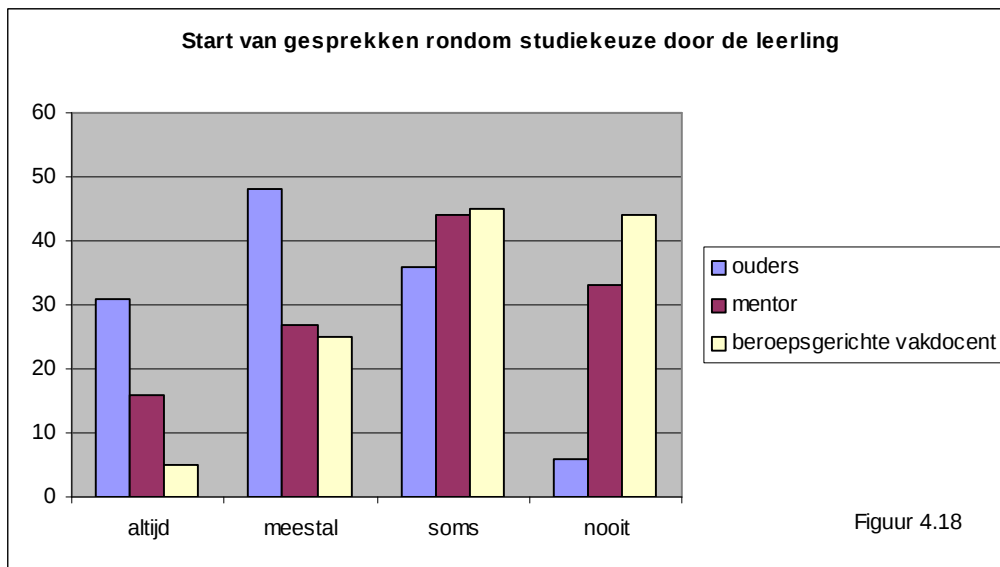
In deze paragraaf worden enkele resultaten van het onderzoek bij de diverse respondenten met elkaar vergeleken.

Aan de leerling, de mentor en de beroepsgerichte vakdocent is gevraagd naar het aantal gesprekken dat ze gevoerd hebben over de studiekeuze. Op de verticale as betreft het nu percentages.

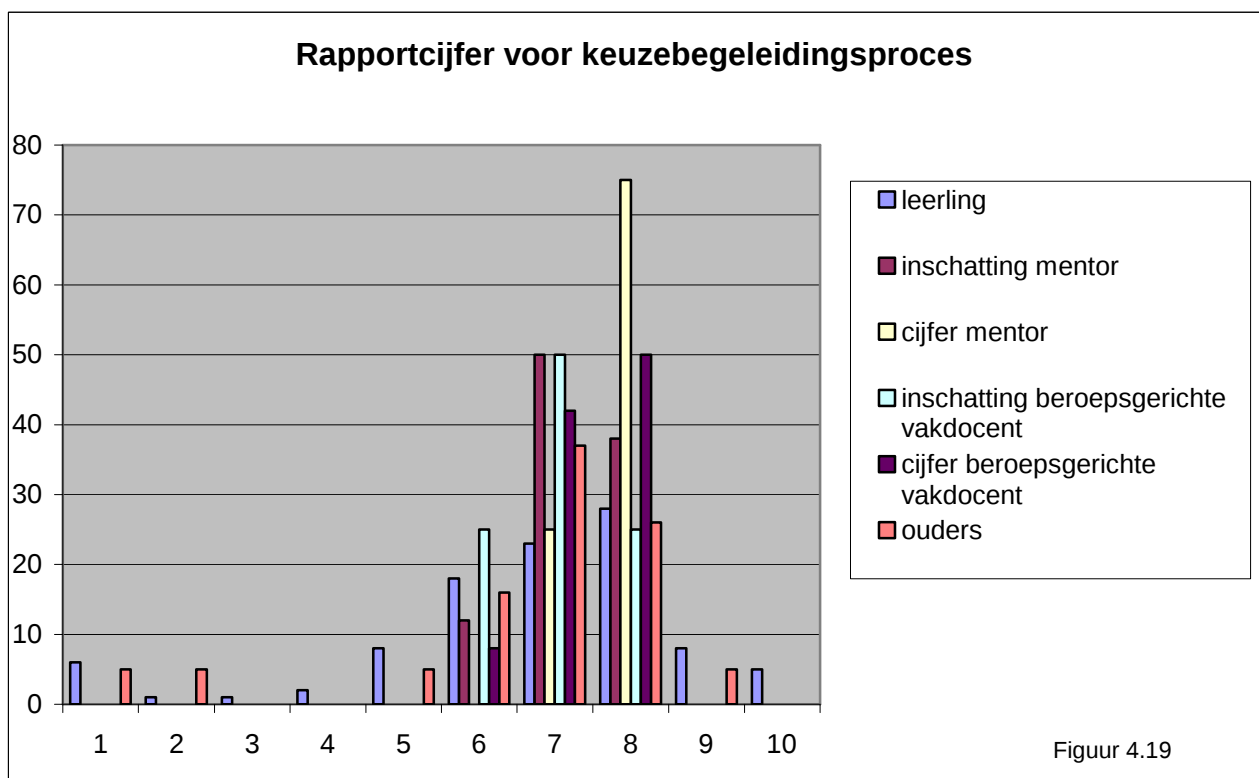

De leerling maakt een duidelijk lagere inschatting van het aantal gevoerde gesprekken dan de docenten en mentoren (figuur 4.17).

Grafiek 4.18 toont hoe vaak de leerling zegt gesprekken te zijn aangegaan met ouders, mentor en beroepsgerichte vakdocent. De leerling blijkt vaker het gesprek met de ouders te entameren terwijl het initiatief tot een gesprek met mentor en beroepsgerichte vakdocent vaker van laatstgenoemden uitgaat.

Grafiek 4.19 geeft het rapportcijfer van de diverse actoren (omgezet in percentages) aan het keuzebegeleidingsproces. De mentor en de beroepsgerichte vakdocent is ook gevraagd welk rapportcijfer zij dachten dat de leerling zou geven.

Opvallend is de marge van 1-9 bij de cijfers van ouders en leerlingen. Een ouder: *"Ik heb een 0 ingevuld omdat ik van mijn zoon niet veel heb gehoord wat er gedaan is door de decaan kwa begeleiding in keuze van mijn zoon"*.

Een leerling: *"Je moet echt zelf initiatief nemen, niet dat dit erg is maar begeleiding is erg slecht"*. Een andere leerling: *"Het moet allemaal vanuit jezelf komen en ze komen niet naar jou om te helpen"*.

Aan de schoolgeledingen is gevraagd hoe zij de verantwoordelijkheid van de school m.b.t. het keuzebegeleidingproces zien. Daarbij zijn diverse aandachtspunten genoemd. Men vindt goede informatievoorziening belangrijk, waarbij "Dedecaan.net" belangrijker zou kunnen worden. Daarnaast vindt men belangrijk dat leerlingen een reëel beeld ontwikkelen van hun mogelijkheden en goed geadviseerd worden. Het gehele keuzeproces zou een duidelijk traject moeten zijn voor ouders, leerlingen en schoolgeledingen. Een collega: *"Een beetje los zand, een hap-snap-beleid"*. Een ander: *"Je doet het nooit goed genoeg, er is altijd tijdgebrek"*.

De drie schoolgeledingen is ook gevraagd naar aanvullende opmerkingen m.b.t. keuzebegeleidingproces. Er worden activiteiten genoemd als een terugkomdag voor oud-leerlingen met een tweeledig doel: horen hoe het de leerlingen bevalt op de vervolgopleiding en informeren van de vierdejaars. Het belang van kennismaken met de beroepspraktijk wordt onderstreept. Verder wordt opgemerkt dat de rol van de mentor erg belangrijk is maar dat de inzet, ervaring en affiniteit met betrekking tot studiekeuze heel verschillend is. De decaan speelt een voortrekkersrol in het keuzeproces.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken als antwoord op de deelvragen en hoofdvraag van het onderzoek. In paragraaf 1 staat de leerling centraal, paragraaf 2 belicht de rol van de ouders, paragraaf 3 die van de mentor, paragraaf 4 die van de beroepsgerichte vakdocent, terwijl in paragraaf 5 wordt stilgestaan bij de rol van begeleiders. Paragraaf 6 geeft antwoord op de hoofdvraag en hier worden aanbevelingen gedaan ter verbetering van het keuzebegeleidingproces op het Blariacumcollege.

5.1. Leerling

De deelvraag die hier beantwoord wordt, luidt: *“Hoe ervaren leerlingen de invloed van LOB-activiteiten die in het kader van opleidings- en werkexploratie worden aangeboden in relatie tot hun keuzeproces? Hoe verwerken de leerlingen deze ervaringen en hoe ervaren zij de rol van ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent (en ambulant begeleider) in dit proces?”*

Uit het onderzoek blijkt dat een derde van de leerlingen de voorlichtingsavonden niet heeft bezocht en een kwart niet naar de open dag is geweest. Leerlingen die wel geweest zijn geven aan dat het zinvol was. Het onderzoek “Kiezen moet je (stimu-)leren” (Sart, Strating, Broekema & Verwoert, 2009) geeft een vergelijkbaar beeld. Er zijn vierdejaars leerlingen die niet of te laat bezig zijn met hun keuzeproces. De auteurs geven aan dat open dagen en andere ervaringen, zoals stages, belangrijk zijn. Zij menen dat de school leerlingen moet stimuleren tot LOB-activiteiten. Leerlingen ervaren gesprekken over studiekeuze als zinvol. Dit wordt door mijn onderzoek bevestigd.

60% van de leerlingen zegt geen gesprek te hebben gehad met mentor of beroepsgerichte vakdocent over open dagen of voorlichtingsdagen. Meestal entameren zij zo'n gesprekken niet zelf, hoewel ze deze zinvol noemen. Hier lijkt voor de school een stimulerende en leidende taak te liggen. Onderzoek van het puberbrein (Nelis & Sark, 2010) geeft aan dat het voor pubers lastig is om consequenties op langere termijn van een beslissing te overzien, wat het belang van een stimulerende en begeleidende rol door school en ouders ondersteunt.

Leerlingen hebben vaker studiekeuzegesprekken met ouders dan met schoolgeledingen, maar ervaren alle als zinvol. Ook Oomen (2010) geeft aan dat

kinderen hun ouders zien als centrale gesprekspartner. Als de studiekeuzegesprekken onderdeel vormen van de loopbaandialoog en op de ervaringen m.b.t. buitenschoolse activiteiten gereflecteerd wordt, kunnen de buitenschoolse activiteiten beter dan nu bijdragen aan de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie.

5.2 Ouders

Deze paragraaf beantwoordt de deelvraag: *“Welke rol vervullen de ouders in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

Slechts 14 procent van de ouders heeft de enquête ingevuld en maar 22 procent van de ouders is aangemeld bij dedecaan.net. De gegevens uit het onderzoek zijn dan ook niet representatief. Mentoren geven aan dat zij slechts met een gedeelte van de ouders een gesprek hebben gehad over de studiekeuze van hun kind. Dit lijkt een bevestiging van de gegevens van Oomen (2010). Dit onderzoek geeft aan dat het opleidingsniveau van ouders belangrijk lijkt te zijn voor het oriënteren op onderwijsmogelijkheden. Als het scholingsniveau lager is lijkt men zich minder te oriënteren. Ook lijkt de interesse voor de onderwijskeuze van het kind bij deze ouders geringer. De onderzochte groep leerlingen en ouders betreffen VMBO BBL en KBL, een laag scholingsniveau. Ouders erkennen over het algemeen dat de schoolloopbaan van een kind een gedeelde verantwoordelijkheid is van school, ouders en leerling. Een ouder beveelt aan: *“Dat er meer tijd genomen moet worden om de gesprekken met de ouders en leerling te voeren”*. Dat lager opgeleide ouders minder betrokken zijn bij de studiekeuze heeft volgens Oomen (2010) mogelijk te maken met de jungle van onderwijsmogelijkheden. Een ouder geeft dan ook aan dat alle voorlichtingsactiviteiten belangrijk zijn juist omdat er zoveel mogelijkheden zijn voor de leerling. In Finland is daarom een interactieve website op nationaal niveau ontwikkeld. Deze portal “Opintoluotsi” geeft de mogelijkheid om begrijpelijke en betrouwbare informatie te vinden over alle vormen van onderwijs onder supervisie van de overheid. Ook alle mogelijkheden van studiefinanciering of andere regelingen kan men hier vinden. Daarmee wil men in Finland proberen sociale exclusie te voorkomen en inclusief onderwijs en een inclusieve samenleving te bevorderen. Sinds dit schooljaar is het Blariacumcollege aangesloten op dedecaan.net, een website over LOB voor leerlingen, ouders, docenten en mentoren., die hetzelfde beoogt als de Finse variant.

5.3 Mentor

Deze paragraaf beantwoordt de deelvraag: *“Welke rol vervult de mentor in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

De mentor zegt een vooral stimulerende rol te hebben bij diverse activiteiten. Velen vragen na afloop wat de ervaringen waren. Verschillen tussen mentoren zijn wellicht gelegen in verschillen in ervarenheid met het mentoraat, het werkveld en het beroepsgerichte vak, in kennis van vervolgopleidingen en in competenties in het voeren van studiekeuzegesprekken. Ook een verschil in inzet, motivatie en affiniteit met het studiekeuzeproces speelt wellicht een rol en daarmee hangt waarschijnlijk ook het grote verschil in rapportcijfers samen die leerlingen gaven aan de mentor.

Een verklaring voor het verschil in het aantal gesprekken tussen mentor en leerling is niet te geven. In Finland worden speciale lessen loopbaanbegeleiding gegeven en dit is wettelijk verplicht. Deze lessen worden verzorgd door een docent die na zijn docentenopleiding nog een opleiding heeft gevolgd in loopbaanbegeleiding. Zo ver is het in Nederland nog niet.

Vanuit de VO-raad is wel een project gestart om docenten te scholen in loopbaan-reflectiegesprekken. De resultaten hiervan komen eind dit schooljaar beschikbaar en kunnen wellicht gebruikt worden voor professionalisering van de mentoren.

Uit het onderzoek blijkt dat mentoren niet met alle ouders een gesprek hebben over de studiekeuze. Dit kan zijn omdat ouders niet naar de ouderavond komen omdat leerlingen de uitnodiging niet doorgeven aan de ouders. Ze vergeten het of zien het belang er niet van in. Soms lijken ouders niet geïnteresseerd, volgens Oomen (2010) omdat ouders met een lagere opleiding over het algemeen minder betrokken zijn bij de studiekeuze. Wellicht ook kaart de mentor dit onderwerp niet aan bij de rapportbespreking met de ouders. Aangezien leerlingen ouders zien als belangrijke gesprekspartner, zou zo'n gesprek zeker plaats moeten vinden.

5.4 Beroepsgerichte vakdocent

Deze paragraaf beantwoordt de deelvraag: *“Welke rol vervult de beroepsgerichte vakdocent in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

De rol van de beroepsgerichte vakdocent is het belangrijkst bij de stage. Hij speelt een rol in zowel voorbereiding als in beoordeling en bij het gesprek achteraf. Binnen de diverse afdelingen wordt de leerling ook beoordeeld op competenties, die worden besproken aan de hand van de leerervaringen van de leerling in het beroepsgerichte vak. Hier zou een belangrijke koppeling gemaakt kunnen worden naar een loopbaangesprek waarin de relevante ervaringen onderwerp worden van zowel de interne als de externe dialoog. Vanuit die dialoog zou een leerling vervolgkeuzes kunnen maken. Een goed overleg tussen de mentor en de beroepsgerichte vakdocent over de competenties van de leerling kan helpen bij de studiekeuzebegeleiding. Daarmee kun je beter aansluiten bij de mogelijkheden van en maatwerk bieden aan de leerling.

In Finland gaan leerlingen na hun algemene vooropleiding op hun zestiende jaar verder in algemeen onderwijs of in beroepsonderwijs. Daar ontwikkelt elke leerling zijn eigen studieplan met de mogelijkheid modules te volgen in beide studierichtingen. Dat is dan ook echt onderwijs op maat en beantwoordt aan de idealen van inclusief onderwijs (Kyrö, 2006).

5.5 Begeleider

Deze paragraaf beantwoordt de deelvraag: *“Welke rol vervult de ambulant begeleider in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeproces van de leerling?”*

Blariacumcollege heeft een begeleider belast met de nazorg van de leerlingen die vanuit de onderbouw van het speciaal onderwijs in de reguliere bovenbouwfondelingen zijn ingestroomd. Hij heeft een ondersteunende rol die bepaald wordt door de behoeften van mentor, team en leerling. In de begeleiding van het studiekeuzeproces ligt de verantwoordelijkheid bij de mentor die deze begeleider om hulp kan vragen.

Aan leerlingen met een “rugzakje” wordt de begeleiding gegeven door een docent en de ambulante begeleider. Het betreft hier in totaal 6 leerlingen. De begeleiding is zeer intensief en verschilt daarmee van die door de reguliere mentor. In gesprekken met

ouders en leerling en uitgaande van de mogelijkheden van de laatste wordt gezocht naar een passende vervolgopleiding.

Uit gesprekken met de schoolgeledingen en uit diverse grafieken blijkt dat de inzet van mentoren, beroepsgerichte vakdocenten, begeleiders en de mening daarover van leerlingen en ouders, heel divers zijn. De schoolgeledingen geven aan dat een jaarplanstructuur met accenten op voorbereiding, studiekeuze, aanmeldingen en overdracht, het studiekeuzebegeleidingsproces zou verbeteren. Sommige leerlingen zijn ontevreden over de begeleiding of zeggen geen begeleiding te ervaren. Aangezien loopbaanbegeleiding niet op het rooster staat, bestaat het gevaar van “hap-snap-beleid”.

In Finland investeert men juist in begeleiding omdat men ervan uitgaat dat wanneer leerlingen betekenisvolle keuzes maken, daarmee verkeerde keuzes worden voorkomen en dat men dus uiteindelijk de investering terugverdient (Kurahila, Onnismaa, Piikkila, Sinisalo & Vuorinen 2001). In Nederland wil men ook verkeerde keuzes voorkomen en daarmee VSV terugdringen. Het is dan ook belangrijk dat men investeert in begeleiding.

5.6 Antwoord op de onderzoeksvraag en aanbevelingen

Deze paragraaf geeft antwoord op de onderzoeksvraag “Welke invloed hebben de voor het LOB-proces relevante buitenschoolse activiteiten m.b.t. de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie op het keuzeprocess van de leerlingen van de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg van het Blaricumcollege en wat is hierin de rol van verschillende actoren, te weten ouders, mentor, beroepsgerichte vakdocent en ambulant begeleider?”

Het antwoord op de onderzoeksvraag luidt samenvattend:

Buitenschoolse activiteiten en diverse actoren zijn belangrijk in het studiekeuzeprocess. Het verbeterplan van het keuzebegeleidingprocess wil deze activiteiten en de rol van de diverse actoren te expliciteren en dit leidt tot de volgende aanbevelingen:

Leerling:

Een aantal relevante LOB-activiteiten zouden in het curriculum verankerd moeten worden en voor de leerling verplicht moeten zijn. De verslaglegging van deze activiteiten is een handelingsopdracht die naar genoegen van de mentor moet worden uitgevoerd en waarover per semester een loopbaangesprek plaatsvindt. Vastgelegd in een soort doorstroomportfolio kunnen deze activiteiten dienen om aan te geven waarom de leerling voor een bepaalde MBO-opleiding kiest.

Mentor:

Deze moet zich professioneel kunnen bekwamen in het houden van loopbaanreflectiegesprekken. Het zou goed zijn om mentoren (en beroepsgerichte vakdocenten) hierin te trainen. De resultaten van de door de VO-raad gestarte pilot: “Loopbaanreflectiegesprekken”, alsmede de resultaten van dit onderzoek zijn hopelijk voor de leiding van het Blariacumcollege aanleiding om zo’n training in het kader van deskundigheidsbevordering aan te bieden. Dit kan georganiseerd worden door de decaan in samenwerking met Fontys. Ook zal er tijd en ruimte moeten komen voor zulke gesprekken. De mentor zal in januari ouders moeten uitnodigen voor een studiekeuzegesprek.

Beroepsgerichte vakdocent:

Tijdens de lessen zou deze met de leerling kunnen reflecteren op ervaringen bij de werkveldprojecten. Deze informatie en die uit de competentiegesprekken zouden ingebracht kunnen worden bij de rapportenvergadering die ook over de studiekeuze van de leerling moeten gaan. Ook voor deze groep geldt dat de hierboven genoemde deskundigheidsbevordering heel wenselijk zou zijn.

Begeleider:

Bij de taak van de ambulante begeleider hoort ook zorgdragen voor de overstap naar het MBO. Waar nodig schakelt hij de decaan in. Het verdient aanbeveling de decaan (meer dan nu nog het geval is) te informeren over de begeleiding. De rol van de begeleider nazorg (zie par. ook 5.5) is veeleer ondersteuning van de mentor. Zijn specifieke kennis van de leerling kan wel een rol spelen bij gesprekken tussen decaan, leerling en mentor.

Ouders:

Om betrokkenheid bij LOB-proces en school te vergroten zouden ouders zich verplicht aan moeten melden bij de decaan.net. Dit heeft het voordeel dat belangrijke informatie rechtevrees bij de ouders komt, onafhankelijk van de (nog niet geïnteresseerde) leerling.

Decaan:

Deze heeft als taak het proces inhoud te geven, te sturen en te bewaken en mentoren, ouders en leerlingen van informatie te voorzien. Zonodig schakelt zij het zorgteam en / of de VSV-makelaar in om de leerling optimaal te helpen.

In al deze aanbevelingen ter verbetering van het LOB-beleid speelt de decaan een cruciale rol. Het is belangrijk dat er draagvlak gecreëerd wordt om het LOB-beleid schoolbreed aan te pakken. Dat kan door de resultaten van dit onderzoek en de

daarbijbehorende aanbevelingen te presenteren aan directie, teamleiders en teams. Daarnaast dient een helder LOB-beleid met een plan van aanpak door de decaan vormgegeven te worden. Dit plan zal een duidelijke structuur met noodzakelijke voorwaarden voor het LOB-beleid moeten bevatten. De taken en verantwoordelijkheden van de diverse actoren in het LOB-beleid zullen daarin verwoord moeten zijn. Met een goed LOB-beleid zal recht gedaan kunnen worden aan de hoofddoelstelling van het OGVO-beleidsplan genoemd in het voorwoord: *“Door de juiste begeleiding te bieden maken wij de leerling bewust van de verbinding tussen zichzelf, de school en de maatschappij”*.

Hoofdstuk 6 Evaluatie van het onderzoek

In paragraaf 6.1 ga ik in op mijn ervaringen m.b.t. het onderzoek en plaats ik enkele kritische kanttekeningen. In paragraaf 6.2 belicht ik inclusie en in paragraaf 6.3 ga ik nader in op de loopbaanbegeleiding in het Finse onderwijs en de mogelijke betekenis hiervan voor Nederland. Paragraaf 6.4 behandelt de persoonlijke reflectie op het doen van onderzoek.

6.1 Het onderzoek en mijn ervaringen

In hoofdstuk 1 gaf ik aan dat ik hoopte dat de uitkomsten van dit onderzoek mij empirische argumenten zouden geven om meer richting en samenhang aan het LOB-beleid binnen het Blariacumcollege te brengen. Dankzij de medewerking van de leerlingen en de diverse schoolgeledingen is dit ook gelukt. De collega's waren geïnteresseerd in de onderliggende theorie en waren benieuwd naar de uitkomsten van dit onderzoek. Er ligt al een afspraak met de schoolleiding om haar dit onderzoek te presenteren, later zal ik dit ook doen aan mijn collega's. Deze presentaties kunnen bijdragen aan het creëren van draagvlak voor het verbeterplan.

Uiteraard vind ik het jammer dat er slechts weinig ouders hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Wellicht had een papieren vragenlijst met een retourenvelop meer gegevens opgeleverd. Daarvoor was echter het aantal ouders (N=156) te groot. Een andere optie was de benadering van ouders tijdens een individuele spreekavond, maar die vond begin april niet plaats. De geringe respons van de ouders neemt niet weg dat mijn ervaring is dat zij bemoeienis vanuit de school met de studiekeuze van hun kind zeer op prijs stellen.

Dit onderzoek geeft alleen een algemeen beeld van de waarde van buitenschoolse activiteiten en de rol van diverse actoren hierin. Er kon geen directe relatie worden gelegd tussen het ondernemen van activiteiten, het voeren van gesprekken en de overtuiging de juiste studiekeuze gemaakt te hebben.

Het onderzoek geeft niet de resultaten per afdeling weer. Mogelijk dat hierin nog significante verschillen naar voren hadden kunnen komen. De opleidingen ICT-leerroute en Sport, Dienstverlening & Veiligheid leiden op voor een breed scala aan opleidingen. Dit zou een verklaring kunnen zijn van de onzekerheid van studiekeuze en de behoefte aan begeleiding.

Verder zou een vervolgonderzoek op het MBO duidelijkheid kunnen verschaffen of de buitenschoolse activiteiten en de gesprekken hierover uiteindelijk inderdaad een juiste studiekeuze mogelijk hebben gemaakt.

6.2 Inclusie

In dit onderzoek heb ik me gericht op de vierdejaars leerling en zijn vervolgkeuze. Het zal duidelijk zijn dat de keuzemomenten binnen de schoolloopbaan op het Blariacum-college veel ondersteuning behoeven. Omdat in Nederland sinds augustus 2007 de kwalificatieplicht geldt en per 1 augustus 2012 de zorgplicht wordt ingevoerd, is het des te belangrijker om alle leerlingen al vanaf de brugklas onderwijs en zorg op maat te bieden en daarbij alle actoren in te schakelen. De mentor als spil in de begeleiding dient dan ook ouders, zorgteam en/of decaan in te schakelen bij dreigende schooluitval. Door alert hierop te reageren en maatwerktrajecten aan te bieden kan het Blariacumcollege meer recht doen aan inclusief onderwijs. Ook de VSV-makelaar kan hierin een rol spelen.

Aan de opleiding Master SEN LBSD zou ik de suggestie willen doen om meer aandacht te schenken aan de leerlingen met een speciale problematiek en de daarmee samenhangende mogelijkheden van vervolgstudie. Dan zou de decaan meer toegerust zijn om een bijdrage te leveren aan inclusief onderwijs. Dit zal met ingang van schooljaar 2011 ook gaan gebeuren.

6.3. Finland / Nederland

Vergelijk je de Finse begeleiding en het Finse onderwijs met die in Nederland, dan valt op dat de begeleiding in Finland niet afhangt van een willekeurige mentor, maar verzorgd wordt door hoogopgeleide specialisten. In Finland hoeft men pas te kiezen op 16-jarige leeftijd waarbij nog de mogelijkheid van uitstel bestaat. In Nederland dienen BBL en KBL-leerlingen al op hun veertiende een beroepsrichting te kiezen. Daarbij komt dat in het Finse vervolgonderwijs een individueel studieplan gemaakt wordt in overleg met loopbaanbegeleider en leerling, terwijl Nederland kwalificatiedossiers kent die bij de verschillende beroepsopleidingen horen. Het Finse beroepsonderwijs kent een drempelloze instroom. Echter ook Finland kent de drop-outs, VSV-ers. Met een goede begeleiding proberen ze daar de (dreigende) drop-outs te helpen.

Eerder in dit verslag heb ik al gerefereerd aan de website van het Finse ministerie van onderwijs. Deze vormt ook een informatiebron voor loopbaanbegeleiders. Mij lijkt dat zo'n website ook in Nederland mensen kan helpen de juiste keuze in onderwijsland te maken. Vooralsnog moeten wij het doen met de decaan.net, een website ontstaan uit particulier initiatief en uitgegroeid tot een behoorlijke informatiebron voor leerlingen, ouders en onderwijs. Wellicht kan het Nederlandse onderwijs dat zich wil profileren als kenniseconomie, nog wat van het Finse onderwijs leren.

6.4 Persoonlijke reflectie

Vanuit mijn socialistische basisfilosofie hecht ik er veel waarde aan dat eenieder een (goed) plekje in de maatschappij vindt. Het mooie van het decanenwerk vind ik dat je hierbij daadwerkelijk ondersteuning kunt bieden middels een goed LOB-beleid. De uitkomsten van dit onderzoek geven aan dat je, door het creëren van een context waarin het ontwikkelen van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie centraal staat, de leerling kunt leren kiezen. Door de interviews met collega's proefde ik wel bij veel van hen eenzelfde overtuiging maar ook een gebrek aan competenties om die overtuiging vorm te geven. Collega's ervaren enerzijds wel een gedeelde verantwoordelijkheid maar voelen zich anderzijds machteloos wanneer leerlingen en ouders hun verantwoordelijkheid niet nemen. Bij de ene collega resulteert dat in niets doen terwijl de ander dat als een uitdaging oppakt. Voor mij betekent dit dat ik, door het ontwikkelen van LOB-beleid waarin voorwaarden beschreven worden, hen de ondersteuning kan bieden om de missie vorm te geven die in het strategisch beleidsplan verwoord staat. In het startdocument van de opleiding heb ik beschreven dat ik met name op strategisch gebied nog ontwikkeling behoefde. Met dit onderzoek kan ik onderbouwd op strategisch niveau verder werken en proberen een omgeving te scheppen waarin alle actoren een zinvolle rol spelen. De negatieve correlatie tussen opleidingsniveau van ouders en betrokkenheid bij de studiekeuze legt een nog grotere verantwoordelijkheid bij de school om sociale exclusie te voorkomen. Als decaan zie ik hierin een duidelijke rol voor mijzelf weggelegd. Juist de VMBO-leerling heeft behoefte aan begeleiding bij het LOB-proces en als ik deze, mede door dit onderzoek onderbouwde, overtuiging kan overbrengen aan mijn collega's kunnen we vanuit deze gezamenlijke visie de leerling helpen zijn plekje in de maatschappij te vinden.

Bijlage 1

Brief ouders

Blariacumcollege

Onderwijsgemeenschap Venlo & Omstreken

Venlo, 25 maart 2011

Geachte ouders,

Sinds anderhalf jaar volg ik een opleiding om mijn werk als decaan beter te kunnen doen. Voor die opleiding doe ik ook een onderzoek. Doel van mijn onderzoek is zicht te krijgen op activiteiten die een rol spelen bij het kiezen van een vervolgopleiding door leerlingen van de beroepsgerichte leerweg. Met de uitkomsten van het onderzoek hoop ik voorstellen te kunnen doen aan de leiding van de school om het keuzeproces (nog) beter te laten verlopen.

Uw zoon of dochter krijgt binnenkort op school de vraag om via de computer een vragenlijst in te vullen. Die vragenlijst is geheel anoniem.

Voor dit onderzoek is ook uw medewerking erg belangrijk. Op de schoolportal van de decaanet staat de enquête voor ouders. Ik zou het erg op prijs stellen als u vóór dinsdag 5 april deze vragen zou willen beantwoorden. Het invullen zal maximaal 5 minuten in beslag nemen. Ook voor u geldt dat het invullen geheel anoniem is. U hoeft voor het invullen niet aangemeld of ingelogd te zijn op de dedecaanet.

U bereikt de enquête het gemakkelijkst als volgt::

- Ga naar de Blariacumsite www.blariacum.nl
- Klik op het plaatje
- Klik op enquête ouders
- Vul het wachtwoord in: keuze

Een samenvatting van het onderzoek en een verkorte versie van het verbeterplan zult u eind juni op de site van het Blariacum terug kunnen vinden.

Mocht u vragen hebben of bezwaar hebben tegen deelname aan de enquête door uw kind, dan verzoek ik u om via e-mail (j.peeters@blariacum.nl) of telefonisch (077-3590229) contact met mij op te nemen.

Met dank voor de te nemen moeite en met vriendelijke groet,

Joke Peeters,

Decaan VMBO Blariacumcollege.

Bijlage 2

Vragenlijst leerling

Beste leerling

Sinds anderhalf jaar volg ik een opleiding om mijn werk als decaan beter te kunnen doen. Voor die opleiding doe ik ook een onderzoek naar het keuzeproces van de leerlingen van de beroepsgerichte leerweg. Om inzicht te krijgen in dat keuzeproces heb ik een vragenlijst ontwikkeld.

Met de gegevens van dit onderzoek hoop ik de leerlingen van het Blariacumcollege in de toekomst beter te kunnen helpen met het kiezen van een vervolgopleiding.

De resultaten van het onderzoek worden gepubliceerd op de website van de school. Het onderzoek is anoniem.

Alvast bedankt voor je medewerking.

Joke Peeters, decaan VMBO Blariacumcollege

Algemene gegevens

Ik ben een ☐ man

☐ vrouw

Ik volg de ☐ Basisberoepsgerichte leerweg

☐ Kaderberoepsgerichte leerweg

Ik volg de opleiding ☐ Zorg en Welzijn smal

☐ Uiterlijke Verzorging

☐ Handel & Verkoop

☐ ICT-leerroute

☐ Sport Dienstverlening Veiligheid

Buitenschoolse activiteiten:

Er zijn een aantal buitenschoolse activiteiten die je studiekeuze misschien hebben beïnvloed. Het kan zijn dat je daardoor te weten bent gekomen dat de studie zeker niets voor je is óf dat de studie juist wel iets voor je is.

Wil je bij de onderstaande activiteiten steeds eerst aangeven of je deelgenomen hebt aan de activiteit. Daarna krijg je de vraag hoeveel je aan deze activiteit hebt gehad. Als je daarnaast bij die vraag nog iets wil zeggen, dan kan dat bij opmerking.

Voorlichtingsavonden over de vervolgopleidingen in het MBO:

Ik heb de voorlichting gevolgd

☐ nee

☐ ja Hoeveel heb je aan deze voorlichting gehad voor je studiekeuze?

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Open dagen van de vervolgopleiding

Ik ben naar een open dag geweest

☐ nee

☐ ja Hoeveel heb je aan deze open dag gehad voor je studiekeuze?

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Stage

Ik heb stage gelopen

0 nee

0 ja Hoeveel heb je aan deze stage gehad voor je studiekeuze?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Meeloopdag

Ik heb een dagje meegelopen op de opleiding van mijn keuze

0 nee

0 ja Hoeveel heb je aan deze meeloopdag gehad voor je studiekeuze?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Wil je nog iets vertellen over de voorlichtingsavonden / de open dagen / de stage / of de meeloopdag?

0 nee

0 ja en wel: _____

Gesprekken over vervolgopleiding:

Er zijn een aantal mensen die je waarschijnlijk hebben geholpen tijdens je keuzeprocess. Daarover gaan de volgende vragen

Ouders

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met mijn ouders begonnen:

Altijd meestal soms nooit

Ik ben met mijn ouders naar een voorlichtingsavond over een vervolgopleiding gegaan:

0 Nee ik ben niet geweest

0 Nee ik ben alleen geweest

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de voorlichtingsavond gehad

0 nee

0 ja

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze ?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

0 Ja Ik ben met mijn ouders geweest

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de voorlichtingsavond gehad

0 nee

0 ja

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik ben met mijn ouders naar een open dag van een vervolgopleiding gegaan:

0 Nee ik ben niet geweest

0 Nee ik ben alleen geweest

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de open dag gehad

0 nee

0 ja

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze ?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

0 Ja

Ik ben met mijn ouders naar de open dag geweest

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de open dag gehad.

0 nee

0 ja

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Ik heb met mijn ouders gesproken over mijn ervaringen op de stage

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze?

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Ik heb met mijn ouders gesproken over mijn ervaringen op de meeloopdag

0 Niet van toepassing

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze ?

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Wil je nog iets vertellen over de gesprekken met je ouders over de voorlichtingsavonden / de open dagen / de stage / of de meeloopdag?

0 nee

0 ja en wel: _____

Mentor

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met de mentor begonnen:

Altijd

meestal

soms

nooit

Ik heb met mijn mentor gesproken over de voorlichtingsavond van de vervolgopleiding

☐ Nee

☐ Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn mentor gesproken over de open dag van de vervolgopleiding

☐ Nee

☐ Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad voor je studiekeuze?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn mentor gesproken over stage

☐ Nee

☐ Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze ?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn mentor gesproken over de meeloopdag van de vervolgopleiding?

☐ Niet van toepassing

☐ Nee

☐ Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Wil je nog iets vertellen over de gesprekken met je mentor over de voorlichtingsavonden / de open dagen / de stage / of de meeloopdag?

☐ nee

☐ ja en wel: _____

Ik heb..... keer met mijn mentor gesproken over de keuze van mijn vervolgopleiding?

☐ geen keer

☐ 1-3 keer

☐ 4-6 keer

☐ 7-10 keer

☐ meer dan 10 keer

Hoeveel heb je aan de gesprekken over de studiekeuze gehad voor je studiekeuze ?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

opmerking: _____

Beroepsgerichte vakdocent

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met de beroepsgerichte vakdocent begonnen:

Altijd meestal soms nooit

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de voorlichtingsavond van de vervolgopleiding

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad voor je studiekeuze ?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de open dag van de vervolgopleiding

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de stage

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de meeloopdag van de vervolgopleiding

0 Niet van toepassing

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze?:

NIETS beetje best wel wat VEEL

Wil je nog iets vertellen over de gesprekken met je beroepsgerichte vakdocent over de voorlichtingsavonden / de open dagen / de stage / of de meeloopdag?

0 nee

0 ja en wel: _____

Ik heb..... keer met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over mijn studiekeuze.

0 geen keer

0 1-3 keer

0 4-6 keer

0 7-10 keer

0 meer dan 10 keer

Hoeveel heb je aan deze gesprekken gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

opmerking: _____

Ambulant begeleider

Alleen in te vullen door leerlingen die een ambulante begeleider hebben

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met de ambulant begeleider begonnen:

Altijd

meestal

soms

nooit

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de voorlichtingsavond van de vervolgopleiding

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de open dag van de vervolgopleiding

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de stage

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de meeloopdag van de vervolgopleiding

0 Niet van toepassing

0 Nee

0 Ja Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

Wil je nog iets vertellen over de gesprekken met je ambulant begeleider over de voorlichtingsavonden / de open dagen / de stage / of de meeloopdag?

0 nee

0 ja en wel: _____

Ik heb..... keer met mijn ambulant begeleider gesproken over de keuze van mijn vervolgopleiding

0 geen keer

0 1-3 keer

0 4-6 keer

0 7-10 keer

0 meer dan 10 keer

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad?:

NIETS

beetje

best wel wat

VEEL

opmerking: _____

Studiekeuze

Ik weet welke opleiding ik volgend jaar wil volgen.

0 nee

0 ja Ik ben zeker van mijn keuze:

Nee

niet echt

best wel

ja

Heb je aanvullende opmerkingen over jouw studiekeuze?

0 nee

0 ja namelijk: _____

Heb je aanvullende opmerkingen over de begeleiding van jouw keuzeproces ?

0 nee

0 ja namelijk: _____

Als ik een rapportcijfer moest geven voor de begeleiding van mijn keuzeproces, geef ik het cijfer:

1 = zeer slecht

2 = slecht

3 = zwaar onvoldoende

4 = onvoldoende

5 = bijna voldoende

6 = voldoende

7 = ruim voldoende

8 = goed

9 = zeer goed

10 = uitmuntend

Bijlage 3

Vragenlijst ouder

Geachte ouder,

Sinds anderhalf jaar volg ik een opleiding om mijn werk als decaan beter te kunnen doen. Voor die opleiding doe ik ook een onderzoek naar het keuzeproces van de leerlingen van de beroepsgerichte leerweg. Om inzicht te krijgen in dat keuzeproces heb ik een vragenlijst ontwikkeld.

Met de gegevens van dit onderzoek hoop ik de leerlingen van het Blariacumcollege in de toekomst beter te kunnen helpen met het kiezen van een vervolgopleiding.

De resultaten van het onderzoek worden gepubliceerd op de website van de school. Het onderzoek is anoniem.

Fijn dat u even tijd wil maken voor het invullen van de vragenlijst voor mijn onderzoek naar de buitenschoolse activiteiten en het keuzeproces van uw zoon of dochter.

Alvast bedankt.

Joke Peeters

Algemene gegevens

Ik ben een ☐ man
☐ vrouw

Mijn kind volgt de ☐ Basisberoepsgerichte leerweg
☐ Kaderberoepsgerichte leerweg
☐ Weet niet

Mijn kind volgt de opleiding ☐ Zorg en Welzijn smal
☐ Uiterlijke Verzorging
☐ Handel & Verkoop
☐ ICT-leerroute
☐ Sport Dienstverlening Veiligheid
☐ Weet niet

Buitenschoolse activiteiten:

Er zijn een aantal buitenschoolse activiteiten georganiseerd om uw kind te helpen bij het kiezen van een vervolgopleiding.

Wilt U bij de onderstaande activiteiten aangeven of u samen met uw kind deelgenomen hebt aan de activiteit en of u met uw kind daarna nog over de ervaringen met betrekking tot de activiteit gesproken hebt. Daarna kunt u nog een opmerking maken over dat onderwerp als u dat wilt

Ik ben samen met mijn kind naar de voorlichtingsavonden over de vervolgopleidingen in het MBO geweest:

☐ nee

☐ ja

☐ mijn kind is alleen naar de voorlichtingsavond gegaan

Ik heb na de voorlichting met mijn kind over de opleiding gesproken

0 nee

0 ja Wat is uw mening:
Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze voorlichting met het oog op de keuze voor vervolgopleiding?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Ik ben samen met mijn kind naar de Open dagen van de vervolgopleiding geweest:

0 nee

0 ja

0 mijn kind is alleen naar de Open dagen van de vervolgopleiding de gegaan

Ik heb na open dag met mijn kind over de opleiding gesproken

0 nee

0 ja Wat is uw mening:
Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze open dag met het oog op de keuze voor een vervolgopleiding?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Mijn kind heeft stage gelopen

Ik heb met mijn kind over haar ervaringen tijdens de stage gesproken

0 nee

0 ja Wat is uw mening:
Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze stage met het oog op de keuze voor een vervolgopleiding?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Mijn kind heeft een meeloopdag gehad op een MBO-opleiding

Ik heb met mijn kind over de ervaringen tijdens de meeloopdag gesproken

0 niet van toepassing

0 nee

0 ja Wat is uw mening:
Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze meeloopdag met het oog op de keuze voor een vervolgopleiding?

NIETS beetje best wel wat VEEL

Wat is uw mening?

Ik stimuleer mijn kind na te denken over de keuze van zijn vervolgopleiding

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Ik praat regelmatig met mijn kind over zijn beroepskeuze / vervolgopleiding

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Ik weet waar mijn kind goed in is

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Ik weet in welke sector mijn kind wil gaan werken

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Ik weet welke studie en beroepsmogelijkheden er voor mijn kind zijn

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Ik ben als ouder belangrijk bij de studiekeuze van mijn kind

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

De schoolloopbaan van een kind is een gedeelde verantwoordelijkheid van de school, het kind en de ouders.

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Als ik een rapportcijfer moest geven voor de begeleiding van het keuzeproces van mijn zoon /dochter dan geef ik het cijfer:

- 1 = zeer slecht
- 2 = slecht
- 3 = zwaar onvoldoende
- 4 = onvoldoende
- 5 = bijna voldoende
- 6 = voldoende
- 7 = ruim voldoende
- 8 = goed
- 9 = zeer goed
- 10 = uitmuntend

Hebt U nog aanvullende opmerkingen over de begeleiding van het keuzeproces ?

0 nee

0 ja namelijk:

Bijlage 4

Interview / vragenlijst schoolgeleding

Informatie vooraf:

Er zijn vijf loopbaancompetenties :

- Capaciteitenreflectie: "Wat kan ik?"
- Motievenreflectie: "Wat wil ik en waarom wil ik dat?"
- Opleidings- en werkexploratie: "Waar vind ik de studie / het werk dat bij mij past?"
- Loopbaansturing: "Hoe bereik ik dat?"
- Netwerken: "Wie kan me daarbij helpen?"

Met het antwoord op deze vijf vragen kan een leerling een arbeidsidentiteit ontwikkelen. Daarbij ontdekt de leerling welke arbeid het beste bij hem past, wat hij wil doen en waarom.

In mijn onderzoek staat de opleidings- en werkexploratie centraal.

Het gaat me dan om de buitenschoolse activiteiten:

Welke rol vervult de mentor in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeprocés van de leerling?

Welke rol vervult de beroepsgerichte vakdocent in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeprocés van de leerling?

Welke rol vervult de ambulant begeleider in het kader van de ontwikkeling van de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie en het keuzeprocés van de leerling?

Algemene gegevens

Functie:

☐ mentor

☐ beroepsgerichte vakdocent

☐ ambulant begeleider

Ik begeleid leerlingen van

☐ Basisberoepsgerichte leerweg

☐ Kaderberoepsgerichte leerweg

☐ Beide leerwegen

Ik begeleid leerlingen van de opleiding (meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Zorg en Welzijn smal

☐ Uiterlijke Verzorging

☐ Handel & Verkoop

☐ ICT-leerroute

☐ Sport, Dienstverlening & Veiligheid

Buitenschoolse activiteiten:

Er zijn een aantal buitenschoolse activiteiten die leerlingen kunnen helpen bij het kiezen van een vervolgopleiding. Voor mijn onderzoek is het belangrijk te weten welke rol jij gespeeld hebt m.b.t. deze activiteiten en de leerlingen, vooraf gaande aan de activiteit en of na afloop.

Voorlichtingsavonden over de vervolgopleidingen in het MBO:

☐ Geen rol

☐ Wel een rol namelijk:

vooraf: _____

achteraf: _____

Stage

0 Geen rol

0 Wel een rol namelijk:

vooraf: _____

achteraf: _____

Open dagen

0 Geen rol

0 Wel een rol namelijk:

vooraf: _____

achteraf: _____

Meeloopdagen op het MBO

0 Geen rol

0 Wel een rol namelijk:

vooraf: _____

achteraf: _____

Gesprekken met leerlingen gerelateerd aan studiekeuze in het algemeen.

Ik heb dit jaar gemiddeld keer met de klas / grotere groep leerlingen gesproken over studie- en beroepskeuze

0 geen keer

0 1-3 keer

0 4-6 keer

0 7-10 keer

0 meer dan 10 keer

Onderwerpen van die gesprekken waren:

Het initiatief voor het gesprek ging uit van de

0 leerling

0 mij

Ik heb gemiddeld keer met de leerling individueel gesproken over zijn studiekeuze

0 geen keer

0 1-3 keer

0 4-6 keer

0 7-10 keer

0 meer dan 10 keer

Onderwerpen van die gesprekken waren:

In een effectief loopbaanbegeleidingsgesprek zijn 5 componenten belangrijk.

Wil je op onderstaande componenten jouw gesprekken in het algemeen evalueren

0 = component was niet aanwezig

1 = component was gedeeltelijk aanwezig

2 = component was heel vaak aanwezig

3 = component was altijd aanwezig

Als je dat wenst kun je een toelichting geven.

Een *affectieve* component: (er moet sprake zijn van een goede en veilige relatie.)
1 niet aanwezig 2 gedeeltelijk aanwezig 3 vaak aanwezig 4 altijd aanwezig

Evt. toelichting:

Een *informatieve* component: (de informatie die gegeven wordt moet juist zijn en er moeten ook alternatieven aangeboden worden.)

1 niet aanwezig 2 gedeeltelijk aanwezig 3 vaak aanwezig 4 altijd aanwezig

Evt. toelichting:

Een *reflectieve* component: (er wordt betekenis gegeven aan de ervaringen van de leerlingen)

1 niet aanwezig 2 gedeeltelijk aanwezig 3 vaak aanwezig 4 altijd aanwezig

Evt. toelichting:

Een *actiefmakende* component: (de leerling dient in actie te komen.)

1 niet aanwezig 2 gedeeltelijk aanwezig 3 vaak aanwezig 4 altijd aanwezig

Evt. toelichting:

Een *netwerkkomponent*: (het opbouwen en onderhouden van contacten)

1 niet aanwezig 2 gedeeltelijk aanwezig 3 vaak aanwezig 4 altijd aanwezig

Evt. toelichting:

Wat is je mening over jouw rol m.b.t. de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie?

Ik stimuleer de leerling na te denken over de keuze van zijn vervolgopleiding

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Ik praat regelmatig met de leerling over zijn beroepskeuze / vervolgopleiding

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Ik weet waar de leerling goed in is

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Ik geef aan de leerling aan waar de leerling goed in is

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Ik weet welke studie en beroepsmogelijkheden er voor de leerling zijn

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Ik weet in welke sector de leerling wil gaan werken

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Het keuzebegeleidingproces is een gedeelde verantwoordelijkheid van de school, het kind en de ouders.

NEE!	nee	?	ja	JA!
0	0	0	0	0

Evt. toelichting

:

Wat valt onder verantwoordelijkheid van de school?

Ik heb met ____ procent van de ouders een gesprek gehad over de studiekeuze van de leerling.

Heb je nog aanvullende opmerkingen over de begeleiding van het keuzeproces ?

0 nee

0 ja namelijk:

Tenslotte:

Wat is jouw mening over de loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie bij jouw leerlingen?

Vul daarvoor onderstaande tabel in

Vragenlijst m.b.t. loopbaancompetentie opleidings- en werkexploratie

Opleidings- en Werkexploratie	Klopt helemaal niet	Klopt niet	Klopt ongeveer	Klopt	Klopt helemaal
1 Als leerlingen een andere studie gaan doen, gaan ze eerst na wat je daarvoor precies moet kunnen.					
2 Leerlingen zoeken uit waar ze een studie vinden, die echt bij ze past.					
3 Leerlingen zoeken uit welke problemen ze tegen kunnen komen in de studie / het werk die ze graag zouden willen gaan doen.					
4 Leerlingen houden zelf bij welke opleidingen voor hen interessant zijn.					
5 Leerlingen houden de ontwikkelingen bij in de studie / werk die ze willen gaan doen.					
6 Als leerlingen ander werk willen gaan doen of een andere studie, dan , onderzoeken ze eerst welke normen en waarden daar gelden.					
7 Leerlingen gaan na waar ze het beste informatie kunnen vinden over een andere studie / werk.					

Bron: <http://www.uitgeverijbedrijf.nl/SiteCollectionDocuments/Vragenlijst%20Loopbaancompetenties%20Uitgeverij%20080603.pdf>

Bijlage 5

Enquête Resultaten leerlingen

Ik ben een....

Man		72 (58.54 %)
Vrouw		51 (41.46 %)
		n = 123 # 123

Ik volg de ...

Basisberoepsgerichte leerweg		32 (26.02 %)
Kaderberoepsgerichte leerweg		91 (73.98 %)
		n = 123 # 123

Ik volg de opleiding ...

Zorg en Welzijn smal		24 (19.67 %)
Uiterlijke Verzorging		10 (8.2 %)
Handel & Verkoop		12 (9.84 %)
ICT-leerroute		37 (30.33 %)
Sport Dienstverlening Veiligheid		39 (31.97 %)
		n = 122 # 122

Voorlichtingsavonden over de vervolgoopleidingen in het MBO: Ik heb d...

Nee		42 (34.15 %)
Ja		81 (65.85 %)
		n = 123 # 123

Hoeveel heb je aan deze voorlichting gehad voor je studiekeuze? ?

N.v.t.		28 (23.14 %)
NIETS		8 (6.61 %)
Beetje		24 (19.83 %)
Best wel wat		49 (40.5 %)
VEEL		12 (9.92 %)
		n = 121 # 121

Open dagen van de vervolgopleiding
Ik ben naar een open dag geweest

Nee		34 (27.87 %)
Ja		88 (72.13 %)
n = 122 # 122		

Hoeveel heb je aan deze open dag gehad voor je studiekeuze?
?

N.v.t.		23 (19.33 %)
NIETS		8 (6.72 %)
Beetje		29 (24.37 %)
Beste wel wat		38 (31.93 %)
VEEL		21 (17.65 %)
n = 119 # 119		

Stage
Ik heb stage gelopen

N.v.t.		2 (1.68 %)
Nee		4 (3.36 %)
Ja		113 (94.96 %)
n = 119 # 119		

Hoeveel heb je aan deze stage gehad voor je studiekeuze?
?

N.v.t.		6 (4.92 %)
NIETS		19 (15.57 %)
Beetje		28 (22.95 %)
Best wel wat		28 (22.95 %)
VEEL		41 (33.61 %)
n = 122 # 122		

Meeloopdag
Ik heb een dagje meegelopen op de opleiding van mijn keuz...

Nee		93 (77.5 %)
Ja		27 (22.5 %)
n = 120 # 120		

Hoeveel heb je aan deze meeloopdag gehad voor je studiekeuze?
?

N.v.t.		77 (66.38 %)
--------	---	--------------

NIETS		8 (6.9 %)
Beetje		9 (7.76 %)
Best wel wat		11 (9.48 %)
VEEL		11 (9.48 %)
		n = 116 # 116

Ik ben ZELF een gesprek met mijn ouders begonnen over mijn studiekeuze...?

Altijd		31 (25.62 %)
Meestal		48 (39.67 %)
Soms		36 (29.75 %)
Nooit		6 (4.96 %)
		n = 121 # 121

Ik ben met mijn ouders naar een voorlichtingsavond over een vervolgopleidi...

Nee Ik ben niet geweest met mijn ouders		42 (35.29 %)
Nee Ik ben alleen geweest		12 (10.08 %)
Ja Ik ben met mijn ouders geweest		65 (54.62 %)
		n = 119 # 119

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de voorlichtingsavond gehad

Nee		45 (38.46 %)
Ja		72 (61.54 %)
		n = 117 # 117

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze?

N.v.t.		35 (29.17 %)
NIETS		6 (5 %)
Beetje		36 (30 %)
Best wel wat		37 (30.83 %)
VEEL		6 (5 %)
		n = 120 # 120

Ik ben met mijn ouders naar een open dag van een vervolgopleiding gegaan

Nee Ik ben niet geweest met mijn ouders		32 (26.89 %)
---	---	--------------

Nee Ik ben alleen geweest		19 (15.97 %)
Ja Ik ben met mijn ouders geweest		68 (57.14 %)
		n = 119 # 119

Ik heb met mijn ouders een gesprek over de open dag gehad

Nee		41 (34.75 %)
Ja		77 (65.25 %)
		n = 118 # 118

Hoeveel heb je aan dit gesprek gehad voor je studiekeuze ?

N.v.t.		29 (24.37 %)
NIETS		11 (9.24 %)
Beetje		34 (28.57 %)
Best wel wat		34 (28.57 %)
VEEL		11 (9.24 %)
		n = 119 # 119

Ik heb met mijn ouders gesproken over mijn ervaringen op de stage

Nee		18 (15.38 %)
Ja		99 (84.62 %)
		n = 117 # 117

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze?

N.v.t.		19 (16.1 %)
NIETS		18 (15.25 %)
Beetje		38 (32.2 %)
Best wel wat		25 (21.19 %)
VEEL		18 (15.25 %)
		n = 118 # 118

Ik heb met mijn ouders gesproken over mijn ervaringen op de meeloopdag

N.v.t.		71 (60.68 %)
Nee		15 (12.82 %)
Ja		31 (26.5 %)
		n = 117 # 117

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze...?

N.v.t.		75 (63.56 %)
NIETS		6 (5.08 %)
Beetje		21 (17.8 %)
Best wel wat		12 (10.17 %)
VEEL		4 (3.39 %)
		n = 118 # 118

Mentor

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met de mentor bego...

Altijd		16 (13.33 %)
Meestal		27 (22.5 %)
Soms		44 (36.67 %)
Nooit		33 (27.5 %)
		n = 120 # 120

Ik heb met mijn mentor gesproken over de voorlichtingsavond van de vervolgo...

Nee		73 (63.48 %)
Ja		42 (36.52 %)
		n = 115 # 115

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad voor je stu...?

N.v.t.		59 (49.58 %)
NIETS		13 (10.92 %)
Beetje		27 (22.69 %)
Best wel wat		15 (12.61 %)
VEEL		5 (4.2 %)
		n = 119 # 119

Ik heb met mijn mentor gesproken over de open dag van de vervolgopleiding

Nee		69 (58.47 %)
Ja		49 (41.53 %)
		n = 118 # 118

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad voor je studiekeuze?

?

N.v.t.		59 (50.43 %)
NIETS		14 (11.97 %)
Beetje		23 (19.66 %)
Best wel wat		17 (14.53 %)
VEEL		4 (3.42 %)
		n = 117 # 117

Ik heb met mijn mentor gesproken over stage

Nee		31 (26.72 %)
Ja		85 (73.28 %)
		n = 116 # 116

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze ?

?

N.v.t.		25 (21.37 %)
NIETS		19 (16.24 %)
Beetje		34 (29.06 %)
Best wel wat		32 (27.35 %)
VEEL		7 (5.98 %)
		n = 117 # 117

Ik heb met mijn mentor gesproken over de meeloopdag van de vervolgopleiding...

N.v.t.		57 (50.44 %)
Nee		34 (30.09 %)
Ja		22 (19.47 %)
		n = 113 # 113

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze...

?

N.v.t.		75 (64.1 %)
NIETS		18 (15.38 %)
Beetje		10 (8.55 %)
Best wel wat		10 (8.55 %)
VEEL		4 (3.42 %)
		n = 117 # 117

Ik heb..... keer met mijn mentor gesproken over de keuze van mijn vervolgoplei...

Geen keer		28 (23.93 %)
1-3 keer		48 (41.03 %)
4-6 keer		25 (21.37 %)
7-10 keer		10 (8.55 %)
meer dan 10 keer		6 (5.13 %)
		n = 117 # 117

Hoeveel heb je aan de gesprekken over de studiekeuze gehad voor je studieke...?

N.v.t.		34 (29.06 %)
NIETS		16 (13.68 %)
Beetje		30 (25.64 %)
Best wel wat		25 (21.37 %)
VEEL		12 (10.26 %)
		n = 117 # 117

Beroepsgerichte vak docent

Ik ben een ge...?

Altijd		5 (4.2 %)
Meestal		25 (21.01 %)
Soms		45 (37.82 %)
Nooit		44 (36.97 %)
		n = 119 # 119

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de voorlichtingsav...

Nee		74 (66.07 %)
Ja		38 (33.93 %)
		n = 112 # 112

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad voor je stu...?

N.v.t.		57 (49.57 %)
NIETS		16 (13.91 %)
Beetje		26 (22.61 %)
Best wel wat		15 (13.04 %)
VEEL		1 (0.87 %)
		n = 115 # 115

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de open dag van de...

Nee		70 (61.95 %)
Ja		43 (38.05 %)
		n = 113 # 113

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad voor je studiekeuze?:
?

N.v.t.		59 (50.86 %)
NIETS		16 (13.79 %)
Beetje		22 (18.97 %)
Best wel wat		16 (13.79 %)
VEEL		3 (2.59 %)
		n = 116 # 116

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de stage

Nee		53 (46.49 %)
Ja		61 (53.51 %)
		n = 114 # 114

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad voor je studiekeuze?:
?

N.v.t.		44 (37.93 %)
NIETS		13 (11.21 %)
Beetje		27 (23.28 %)
Best wel wat		24 (20.69 %)
VEEL		8 (6.9 %)
		n = 116 # 116

Ik heb met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over de meeloopdag van ...

N.v.t.		66 (58.93 %)
Nee		29 (25.89 %)
Ja		17 (15.18 %)
		n = 112 # 112

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad voor je studiekeuze...
?

N.v.t.		79 (69.3 %)
NIETS		16 (14.04 %)

Beetje		11 (9.65 %)
Best wel wat		5 (4.39 %)
VEEL		3 (2.63 %)
		n = 114 # 114

Ik heb..... keer met mijn beroepsgerichte vakdocent gesproken over mijn studie...

Geen keer		48 (42.48 %)
1-3 keer		40 (35.4 %)
4-6 keer		19 (16.81 %)
7-10 keer		4 (3.54 %)
meer dan 10 keer		2 (1.77 %)
		n = 113 # 113

Hoeveel heb je aan deze gesprekken over je studiekeuze gehad?
?

N.v.t.		45 (38.79 %)
NIETS		13 (11.21 %)
Beetje		33 (28.45 %)
Best wel wat		20 (17.24 %)
VEEL		5 (4.31 %)
		n = 116 # 116

Ik ben een gesprek over de studiekeuze met de ambulant begeleider begonnen....
?

N.v.t.		82 (73.21 %)
Altijd		9 (8.04 %)
Meestal		5 (4.46 %)
Soms		8 (7.14 %)
Nooit		8 (7.14 %)
		n = 112 # 112

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de voorlichtingsavond va...

N.v.t.		81 (77.14 %)
Nee		12 (11.43 %)
Ja		12 (11.43 %)
		n = 105 # 105

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de voorlichtingsavond gehad?:
?

N.v.t.		85 (75.89 %)
NIETS		9 (8.04 %)
Beetje		10 (8.93 %)
Best wel wat		6 (5.36 %)
VEEL		2 (1.79 %)
		n = 112 # 112

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de open dag van de vervo...

N.v.t.		85 (80.95 %)
Nee		12 (11.43 %)
Ja		8 (7.62 %)
		n = 105 # 105

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de open dag gehad?:
?

N.v.t.		86 (76.11 %)
NIETS		13 (11.5 %)
Beetje		6 (5.31 %)
Best wel wat		7 (6.19 %)
VEEL		1 (0.88 %)
		n = 113 # 113

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de stage

N.v.t..		78 (73.58 %)
Nee		18 (16.98 %)
Ja		10 (9.43 %)
		n = 106 # 106

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de stage gehad?:
?

N.v.t.		88 (77.88 %)
NIETS		8 (7.08 %)
Beetje		9 (7.96 %)
Best wel wat		6 (5.31 %)
VEEL		2 (1.77 %)
		n = 113 # 113

Ik heb met mijn ambulant begeleider gesproken over de meeloopdag van de ver...

N.v.t.		83 (79.81 %)
Nee		10 (9.62 %)
Ja		11 (10.58 %)
		n = 104 # 104

Hoeveel heb je aan dit gesprek over de meeloopdag gehad?:

N.v.t.		90 (80.36 %)
NIETS		9 (8.04 %)
Beetje		6 (5.36 %)
Best wel wat		6 (5.36 %)
VEEL		1 (0.89 %)
		n = 112 # 112

Ik heb..... keer met mijn ambulant begeleider gesproken over de keuze van mijn...

N.v.t.		78 (72.9 %)
geen keer		7 (6.54 %)
1-3 keer		11 (10.28 %)
4-6 keer		4 (3.74 %)
7-10 keer		3 (2.8 %)
meer dan 10 keer		4 (3.74 %)
		n = 107 # 107

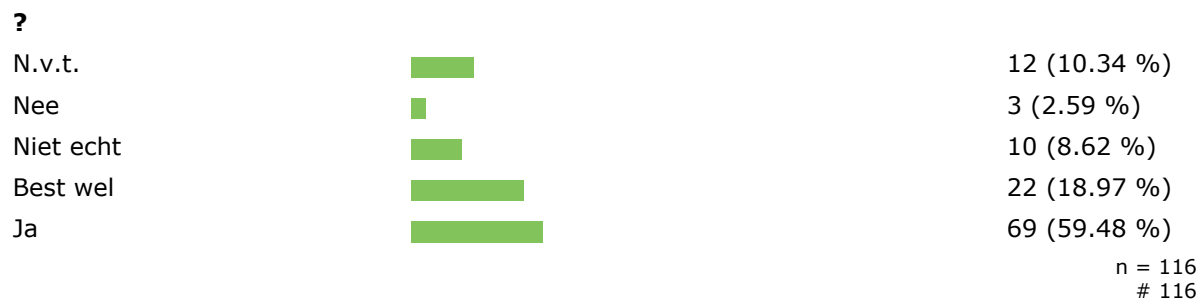
Hoeveel heb je aan de gesprekken over je keuze gehad?

N.v.t.		86 (76.79 %)
NIETS		7 (6.25 %)
Beetje		6 (5.36 %)
Best wel wat		6 (5.36 %)
VEEL		7 (6.25 %)
		n = 112 # 112

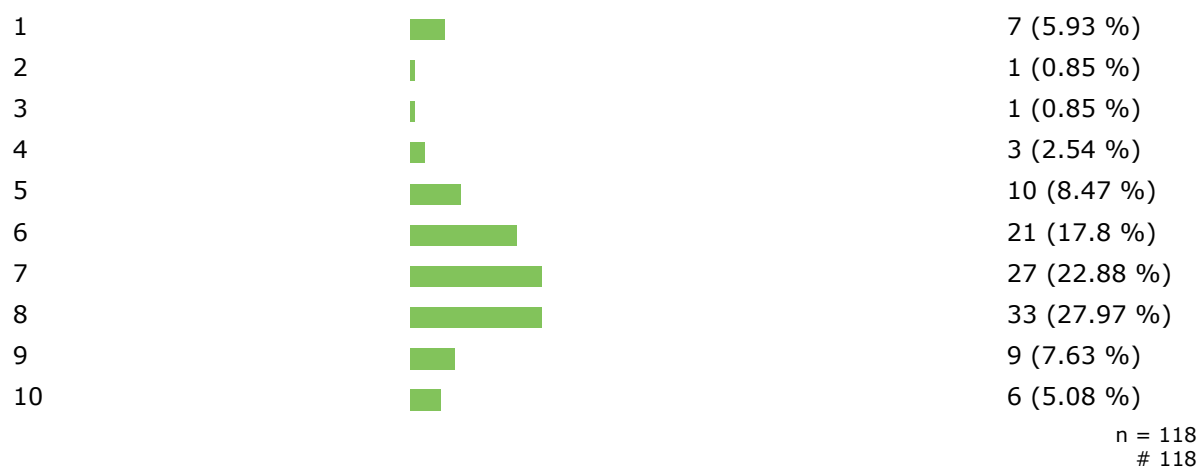
Ik weet welke opleiding ik volgend jaar wil volgen.

Nee		6 (5.45 %)
Twijfel		18 (16.36 %)
Ja		86 (78.18 %)
		n = 110 # 110

Tk ben zeker van mijn keuze:

Als ik een rapportcijfer moest geven voor de begeleiding van mijn keuzepro...
Cijfer: (0 - 10)

Bijlage 6

Enquête Resultaten Ouders

Ik ben een ...

Man		7 (31.82 %)
Vrouw		15 (68.18 %)
		n = 22 # 22

Mijn kind volgt de ...

Basisberoepsgerichte leerweg		4 (18.18 %)
Kaderberoepsgerichte leerweg		18 (81.82 %)
Weet niet		0 (0 %)
		n = 22 # 22

Mijn kind volgt de opleiding ...

Zorg en Welzijn smal		3 (13.64 %)
Uiterlijke Verzorging		4 (18.18 %)
Handel & Verkoop		0 (0 %)
ICT-leerroute		10 (45.45 %)
Sport Dienstverlening Veiligheid		5 (22.73 %)
Weet niet		0 (0 %)
		n = 22 # 22

Ik ben samen met mijn kind naar de voorlichtingsavonden over de vervolgople...

Nee		4 (20 %)
Ja		16 (80 %)
mijn kind is alleen naar de voorlichtingsavond gegaan		0 (0 %)
		n = 20 # 20

Ik heb na de voorlichting met mijn kind over de opleiding gesproken

Nee		0 (0 %)
Ja		20 (100 %)
		n = 20 # 20

Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze voorlichting met het oog op de keuze v...

?

N.v.t.		1 (5.26 %)
NIETS		0 (0 %)
Beetje		4 (21.05 %)
Best wel wat		14 (73.68 %)
VEEL		0 (0 %)

n = 19
19

Ik ben samen met mijn kind naar Open dagen van de vervolgopleiding geweest:

Nee		7 (35 %)
Ja		13 (65 %)
Mijn kind is alleen naar de Open dagen van de vervolgopleiding de gegaan		0 (0 %)

n = 20
20

Ik heb na de open dag met mijn kind over de opleiding gesproken

Nee		4 (22.22 %)
Ja		14 (77.78 %)

n = 18
18

**Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze open dag met het oog op de keuze voor ...
?**

N.v.t		3 (16.67 %)
NIETS		0 (0 %)
Beetje		1 (5.56 %)
Best wel wat		9 (50 %)
VEEL		5 (27.78 %)

n = 18
18

**Mijn kind heeft stage gelopen
Ik heb met mijn kind over zijn/haar er...**

Nee		1 (5.56 %)
Ja		17 (94.44 %)

n = 18
18

**Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze stage met het oog op de keuze voor een...
?**

N.v.t.		2 (10.53 %)
--------	---	-------------

NIETS		3 (15.79 %)
Beetje		6 (31.58 %)
Best wel wat		5 (26.32 %)
VEEL		3 (15.79 %)
		n = 19 # 19

**Mijn kind heeft een Meeloopdag gehad op een MBO-opleiding
Ik heb met...**

N.v.t.		5 (26.32 %)
Nee		10 (52.63 %)
Ja		4 (21.05 %)
		n = 19 # 19

**Hoeveel heeft uw kind gehad aan deze meeloopdag met het oog op de keuze voo...
?**

N.v.t.		13 (72.22 %)
NIETS		1 (5.56 %)
Beetje		0 (0 %)
Best wel wat		4 (22.22 %)
VEEL		0 (0 %)
		n = 18 # 18

**Wat is uw mening?
Ik stimuleer mijn kind na te denken over de keuze van zijn vervolgopleiding**

NEE!		0 (0 %)
nee		0 (0 %)
?		0 (0 %)
ja		12 (63.16 %)
JA!		7 (36.84 %)
		n = 19 # 19

**Wat is uw mening?
Ik praat regelmatig met mijn kind over zijn beroepskeuze / vervolgopleiding**

NEE!		0 (0 %)
nee		0 (0 %)
?		2 (10.53 %)
ja		10 (52.63 %)
JA!		7 (36.84 %)
		n = 19 # 19

Wat is uw mening?

Ik weet waar mijn kind goed in is

NEE!		0 (0 %)
nee		0 (0 %)
?		0 (0 %)
ja	■	12 (63.16 %)
JAI!	■	7 (36.84 %)
		n = 19 # 19

Wat is uw mening?

Ik weet in welke sector mijn kind wil gaan werken

NEE!		0 (0 %)
nee		0 (0 %)
?		0 (0 %)
ja	■	14 (73.68 %)
JAI!	■	5 (26.32 %)
		n = 19 # 19

Wat is uw mening?

Ik weet welke studie en beroepsmogelijkheden er voor mijn kind zijn

NEE!		0 (0 %)
nee		0 (0 %)
?	■	1 (5.26 %)
ja	■	12 (63.16 %)
JAI!	■	6 (31.58 %)
		n = 19 # 19

Wat is uw mening?

Ik ben als ouder belangrijk bij de studiekeuze van mijn kind

NEE!		0 (0 %)
nee	■	1 (5.26 %)
?	■	2 (10.53 %)
ja	■	11 (57.89 %)
JAI!	■	5 (26.32 %)
		n = 19 # 19

Wat is uw mening?

De schoolloopbaan van een kind is een gedeelde verantwoordelijkheid van de school, het kind en de ouders.

NEE!		0 (0 %)
nee	■	1 (5.56 %)
?	■	1 (5.56 %)

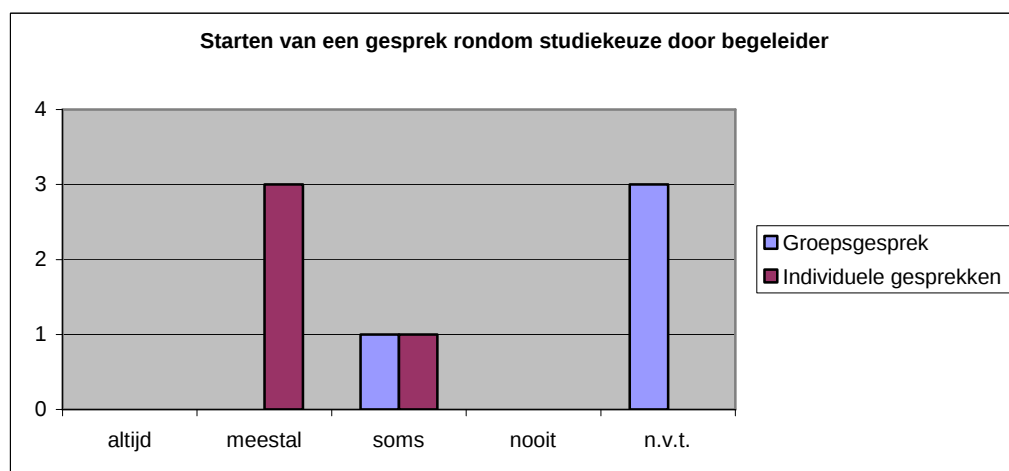
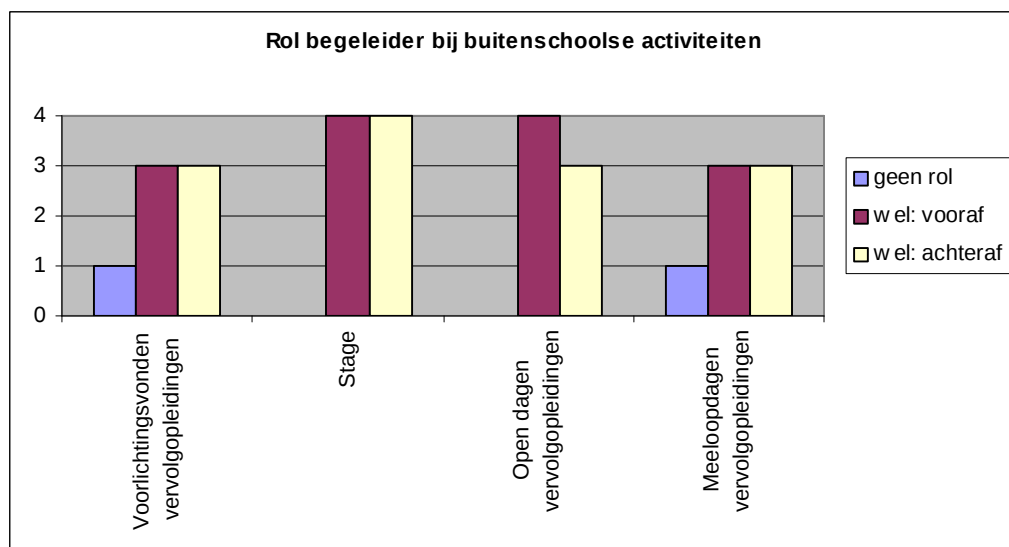
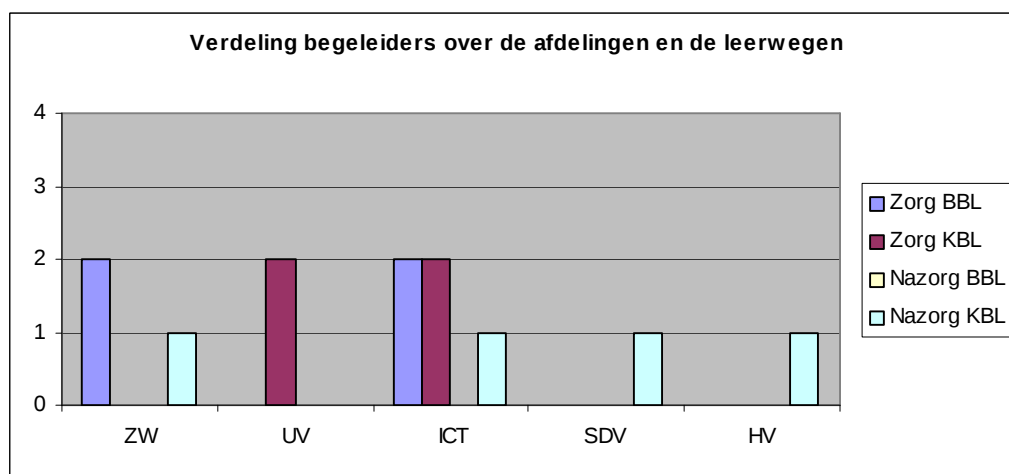
ja		11 (61.11 %)
JA!		5 (27.78 %)
		n = 18 # 18

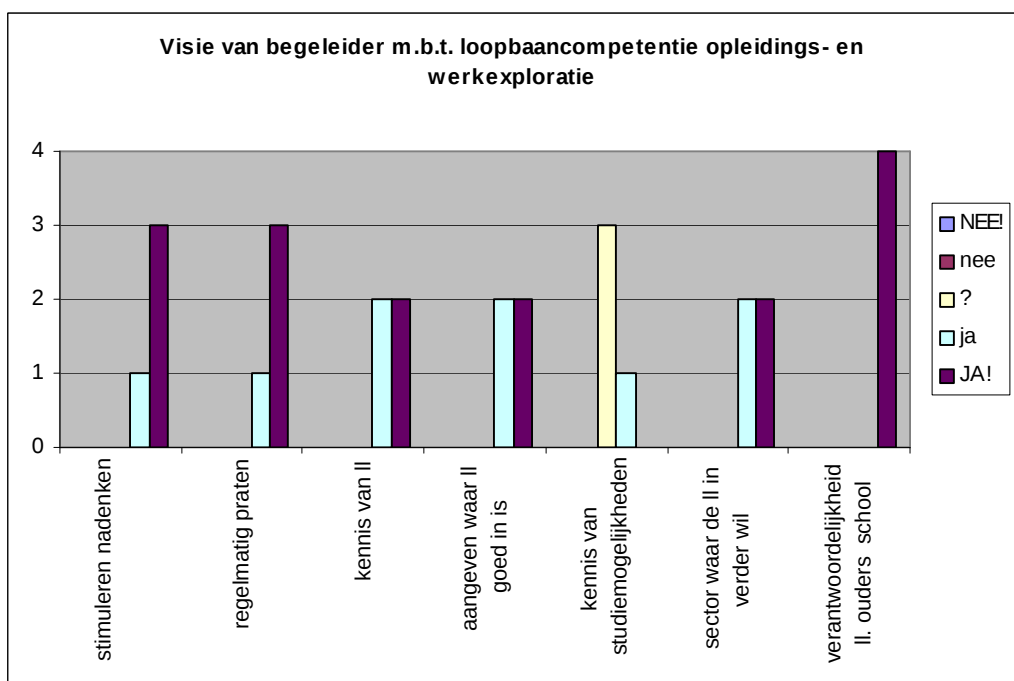
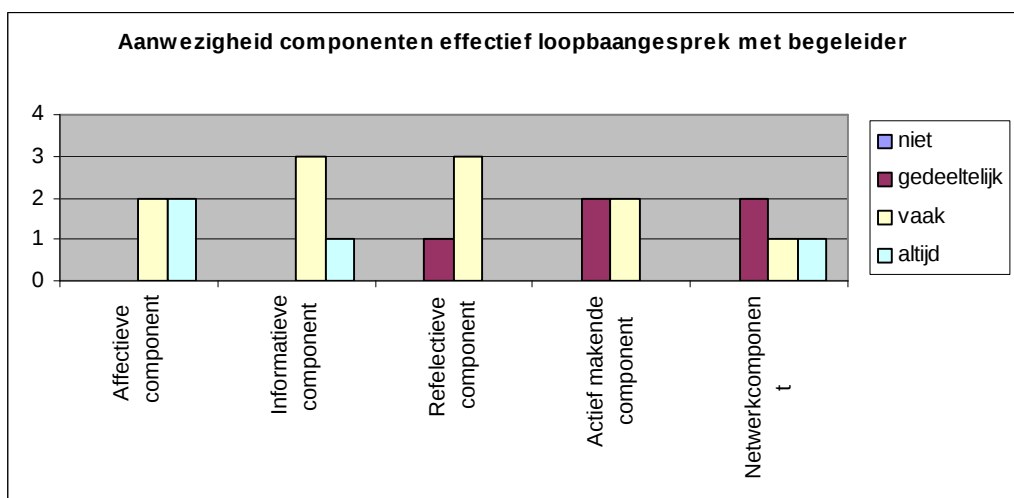
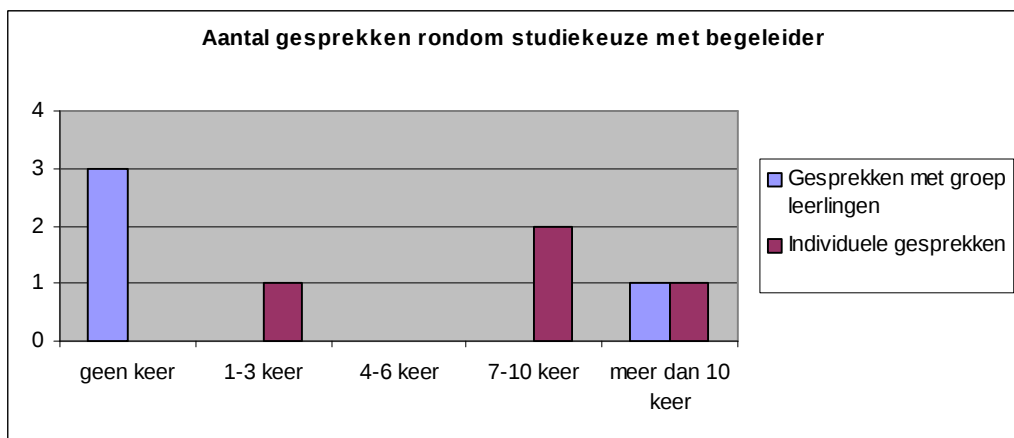
Als ik een rapportcijfer moet geven voor de begeleiding van het keuzeproces...
Cijfer: (0 - 10)

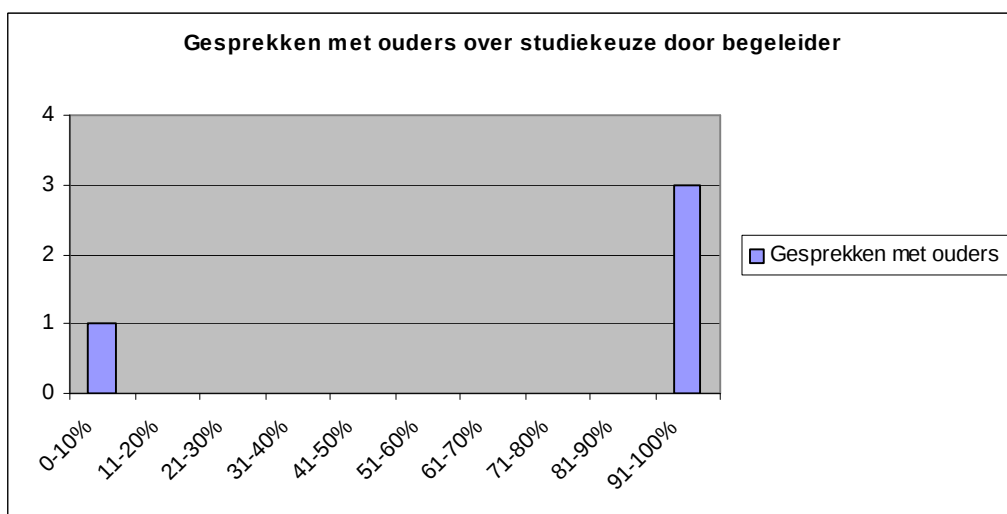
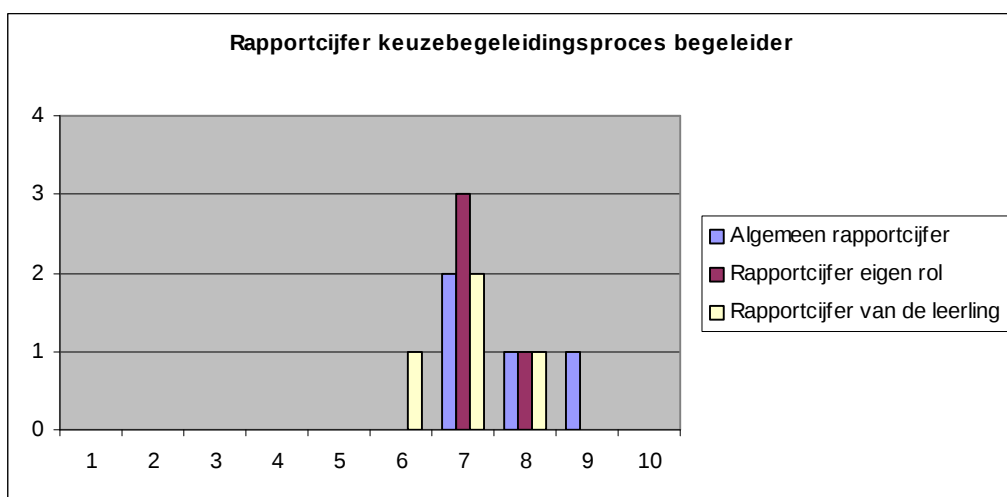
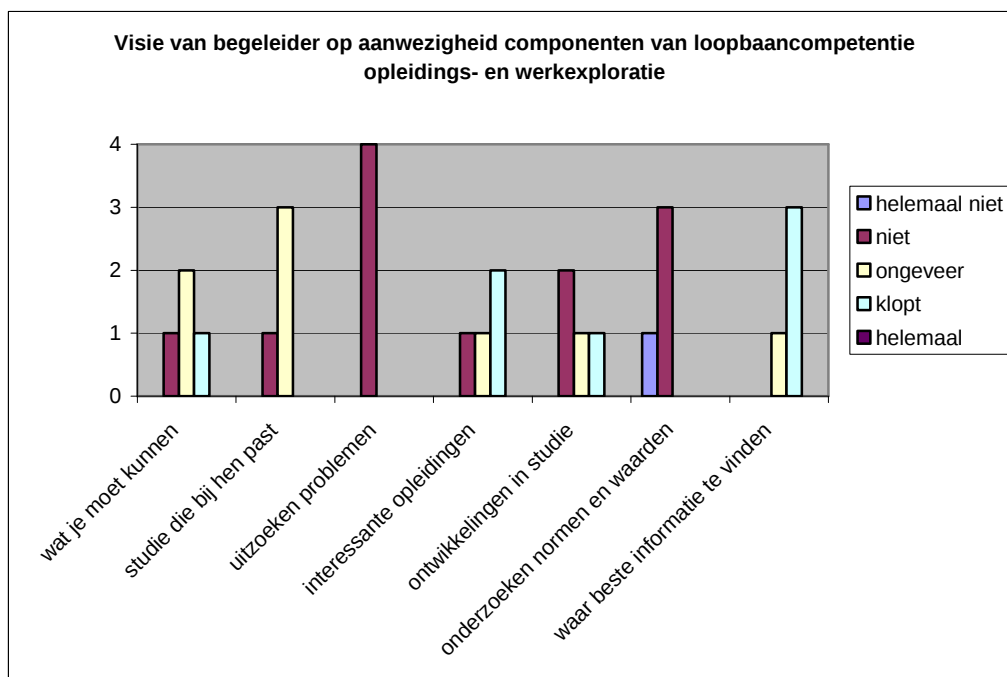
1		1 (5.26 %)
2		1 (5.26 %)
3		0 (0 %)
4		0 (0 %)
5		1 (5.26 %)
6		3 (15.79 %)
7		7 (36.84 %)
8		5 (26.32 %)
9		1 (5.26 %)
10		0 (0 %)
		n = 19 # 19

Bijlage 7

Grafieken met onderzoeksresultaten begeleiders (N=4)

Literatuur

Groeneveld, M.J. (2008) *Kenmerkend vmbo. Een vergelijkend onderzoek naar de kenmerken van VMBO-leerlingen en de generatie Einstein*. Hilversum: Hiteq

Harinck, F. (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.

Kuijpers, M.(2010). Kies geen leuk vak, maar een vak waar je moeite voor wilt doen. *Processional*, 2, 12-15.

Kuijpers, M.& Meijers, F.& Bakker, J.(2006). *Krachtige loopbaangerichte leeromgevingen in het (v)mbo: Hoe werkt het?* Driebergen: Het platform beroepsonderwijs.

Kuijpers, M., Meijers, F. (2008). Loopbaandialoog: over leren kiezen (en) leren praten. In Kuijpers, M.& Meijers, F., *Loopbaanleren, onderzoek en praktijk in het onderwijs* (pp.241-260) Antwerpen / Apeldoorn: Garant

Meijers, F.& Kuijpers, M.& Bakker, J.(2006). *Over leerloopbanen en loopbaanleren. Loopbaancompetenties in het (v)mbo*. Driebergen: Het platform beroepsonderwijs.

Mittendorf, K. (2008). De kwaliteit van loopbaanbegeleiding in het beroepsonderwijs en de rol van het POP en Portfolio.in M. Kuijpers en F. Meijers (Red.), *Loopbaanleren, onderzoek en praktijk in het onderwijs*, (pp.171-190). Antwerpen / Apeldoorn: Garant

Nelis, H., Sark, Y.(2010). *Puberbrein binnenste buiten*. Utrecht: Kosmos

Sart, A.Strating, G., Broekema, J. Verwoert, T.(2009). *Kiezen moet je (stimu)leren* . Amsterdam: Stichting Alexander

Spijkerman, R.& Admiraal, D.(2000). *Loopbaancompetentie.Management van mogelijkheden*. Alphen aan den Rijn: Samson.

Websites: geraadpleegd mei 2011

Bijstervelt, M. (2011) *Daling voortijdig schoolverlaters*. Via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/02/17/daling-voortijdig-schoolverlaters.html>

Koivisto, E. Nauska, A. Hannikainen, M. Kokkola, J. & Keskinen,S. (2011) *Guidance, Educational and vocational guidance in Finland*. Via http://www.cimo.fi/services/publications/guidance_educational_and_vocational

Kuijpers, M. (2008). *Vragenlijst m.b.t. loopbaancompetenties*. Via <http://www.uitgeverijbedrijf.nl/SiteCollectionDocuments/Vragenlijst%20Loopbaancompetenties%20Uitgeverij%20080603.pdf>

Kurhila, A., Onnismaa, J., Piikkila,H., Sinisalo, P. & Vuorinen, R. (2001). *Career Development Policy in Finland*. Via Google:

VERSIO/28

Bestandsformaat: Microsoft Word - Snelle weergave
door A Kurhila - Verwante artikelen

Career Development Policy in Finland. The 2nd International Symposium on **Career Development** and Public **Policy**. **Vancouver**, B.C., Canada March 5-6, 2001.
www.iaevg.org/crc/files/symp01_country_Finland_e633_2.doc

Kyrö, M. *Vocational education and training in Finland.*
http://www2.trainingvillage.gr/etv/publication/download/panorama/5171_en.pdf

Ministerie van onderwijs Finland. <http://www.opintoluotsi.fi/>

OGVO.(2011). *Leren leren, leren leven en leren kiezen!* via
http://www.ogvo.nl/images/Beleidsplan/beleidsplan_ogveo_lr%20def.pdf

Oomen, A. (2010) *Ouders en de loopbaan van hun kind.* via
<http://www.aps.nl/NR/rdonlyres/E85EA885-F89C-4006-BD8E-C0A37679BB7C/0/OnderzoeksrapportageOudersendeloopbaanvanhunkind.pdf>

Oomen, A. (2002) *Standaarden voor decanen in het voortgezet onderwijs.* via
http://www.lob-vo.nl/sites/default/files/Standaarden_decanen_VO.pdf

Taskforce Jeugdwerkloosheid, ministerie van OCW. (2007). *Kiezen moet [je] kunnen.*
Geraadpleegd mei. 2011 via
<http://www.aanvalopschooluitval.nl/userfiles/file/KiezenmoetjekunnenTaskforce.pdf>

VO-raad. (2010) *LOB-scan.* Geraadpleegd mei 2011 via <http://www.lob-vo.nl/lobscan/>
<http://www.pisa.oecd.org/dataoecd/54/12/46643496.pdf>